

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ



ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ»**

ΕΚΠΟΝΩΝ ΦΟΙΤΗΤΗΣ : ΒΙΔΙΑΔΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

A.M. : 7978

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΤΡΑΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ: 2018

Διάγραμμα Περιεχομένων

Εισαγωγή.....	4
Συνοτομογραφίες.....	5
Κεφάλαιο 1:Ευρωπαϊκή Ένωση και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα	
1.1 Ιστορική αναδρομή Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	6
1.2 Ιστορική εξέλιξη Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	15
1.3 Ιστορική εξέλιξη σχέσης Ελλάδας-Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	17
Κεφάλαιο 2 : Ευρωπαϊκή Ενοποίηση	
2.1 Το φαινόμενο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.....	18
2.2 Θεωρίες ολοκλήρωσης.....	19
2.2.1 Νεολειτουργισμός.....	19
2.2.2 Διακυβερνητισμός.....	19
2.3 Συνέπειες φαινομένου ολοκλήρωσης.....	20
2.4 Οικονομική Ενοποίηση.....	22
Κεφάλαιο 3 Οργανόγραμμα Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	
3.1 Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	26
3.2 Δομή και λειτουργία Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	27
3.3 Όργανα λήψης αποφάσεων Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	27
3.3.1 Τεχνοκράτες που απαρτίζουν τα όργανα λήψης αποφάσεων.....	30
3.4 Καταστατικό Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	31
3.5 Συνολικό κεφάλαιο Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	32
Κεφάλαιο 4: Καθήκοντα και Λειτουργίες Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας	
4.1 Στόχοι Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	34
4.1.1 Σταθερότητα τιμών.....	34
4.1.1.1 Στρατηγική της Νομισματικής Πολιτικής.....	35
4.1.2 Οικονομικές Πολιτικές.....	37
4.2 Καθήκοντα Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	38
4.2.1 Βασικά καθήκοντα.....	38
4.2.2 Περαιτέρω καθήκοντα.....	43
4.2.3 Νομισματικές Λειτουργίες και εργασίες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.....	46
Κεφάλαιο 5: Κριτική στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα	
5.1 Βαθμός ανεξαρτησίας Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	49
5.2 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, μια συντηρητική τράπεζα.....	52
5.3 Κόστη λόγω της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης.....	53
5.4 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οικονομική κρίση.....	55
5.4.1 Λίγα λόγια για τη στεγαστική κρίση.....	55

5.4.2 Κρίση στην Ευρωζώνη.....	57
5.4.3 Ελλάδα και οικονομική κρίση.....	61
Συμπεράσματα.....	65
Πίνακες.....	67
Διατάξεις Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.....	70
Βιβλιογραφία.....	76
Ιστοσελίδες.....	79

Εισαγωγή

Η ιδέα της πτυχιακής πάρθηκε διαβάζοντας για την ιστορική εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία ήταν και η αρχική ιδέα για το θέμα της πτυχιακής. Στη πορεία του χρόνου και συζητώντας με τον επιβλέποντα καθηγητή ο οποίος με συμβούλεψε να διαλέξω ένα συγκεκριμένο θεσμό της Ευρωπαϊκή Ένωσης αποφάσισα να ασχοληθώ με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται τα καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Αρχικά, στο 1^ο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολο της, στη συνέχεια πραγματεύεται την ιστορική εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ως θεσμό και την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Οικονομική Νομισματική Ένωση.

Το 2^ο κεφάλαιο αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και αποπειράται να αναλύσει το συγκεκριμένο φαινόμενο παραθέτοντας διάφορες βασικές του θεωρίες. Το εν λόγω κεφάλαιο ολοκληρώνεται με μια περιγραφή της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης.

Το 3^ο κεφάλαιο περιγράφει το οργανόγραμμα, τη δομή και τον τρόπο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και αναφέρεται ξεχωριστά στα άτομα που απαρτίζουν το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το 4^ο κεφάλαιο αναφέρεται στον στόχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Στη συνέχεια αναπτύσσονται τόσο τα βασικά όσο και τα περαιτέρω καθήκοντα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και πραγματοποιείται ανάλυση αυτών.

Το 5^ο και τελευταίο κεφάλαιο αποπειράται να κάνει κριτική στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσον αφορά το βαθμό ανεξαρτησία της, το αν και κατά πόσο έχει συμβάλει στην οικονομική ολοκλήρωση των κρατών και εάν ο πρωταρχικός στόχος που έχει θέσει περιορίζει τη λειτουργία της. Στη συνέχεια γίνεται μία σύντομη αφήγηση της κρίσης των στεγαστικών δανείων καθώς και της κρίσης στην ευρωζώνη. Το κεφάλαιο κλείνει με την κρίση στην ελληνική οικονομία και τις ευθύνες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Δ.Ν.Τ.	: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
Ε.Ε.	: Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Α.Κ.	: Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα
Ε.Ε.Π.	: Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
Ε.Ν.Ι.	: Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα
Ε.Ν.Σ.	: Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα
Ε.Ο.Κ.	: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Ε.Κ.Τ.	: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Ε.Σ.Σ.Δ.	: Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών
Ε.Κ.Α.Χ.	: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα Χάλυβα
ΕΥΡ.ΑΤΟΜ.	: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας
Η.Π.Α.	: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Μ.Σ.Ι.	: Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών
Ο.Ν.Ε.	: Οικονομική Νομισματική Ένωση
Ο.Ε.Ο.Σ.	: Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας
Ο.Ο.Σ.Α.	: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
C.D.O	: Collateralized Debt Obligation
F.E.D.	: Federal Reserve System
EFSM	: European Financial Stabilisation Mechanism
ESM	: European Stability Mechanism

Κεφάλαιο 1 : Ευρωπαϊκή Ένωση και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

1.1 Ιστορική αναδρομή Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση(Ε.Ε.) αποτελεί μία πολιτική και οικονομική ένωση 28 κρατών-μελών. Η τυπική ίδρυση της Ε.Ε. χρονολογείται στις 07/02/1992 με τη συνθήκη του Μάαστριχτ, η οποία συνέβαλε στη στενότερη συνεργασία των λαών της Ευρώπης πάνω σε κοινές βάσεις και ιδανικά.

Η ιστορία της ξεκινάει μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος άφησε την ευρωπαϊκή ήπειρο ρημαγμένη, οπότε η ανάγκη ανασυγκρότησης και ανοικοδόμησης της κατεστραμμένης ηπείρου αποτελούσε βασική προτεραιότητα. Τα δύο βασικά αγαθά που θα συνέβαλλαν στην ανοικοδόμηση της Ευρώπης ήταν ο άνθρακας και ο χάλυβας.

Απόρροια αυτού του γεγονότος ήταν η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα(Ε.Κ.Α.Χ.). Η Ε.Κ.Α.Χ. ήταν μια συνθήκη η οποία υπογράφηκε στις 18/04/1951, τέθηκε σε ισχύ στις 23/07/1952 από τη Γαλλία, τη Δυτική Γερμανία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, το Βέλγιο και την Ολλανδία στο Παρίσι και είχε διάρκεια πενήντα χρόνων. Η Ε.Κ.Α.Χ. ήταν μία ιδέα δύο Γάλλων πολιτικών, των Ζάν Μονέ και Ρόμπερτ Σούμαν, και στόχευε στη δημιουργία μιας ζώνης ελεύθερων συναλλαγών και στη δημιουργία μιας κοινής αγοράς με ελεύθερη μετακίνηση βασικών πρώτων υλών για κάθε βιομηχανοποιημένη κοινωνία.

Η Ε.Κ.Α.Χ. ήταν η πρώτη Ευρωπαϊκή Κοινότητα που διέθετε ¹υπερεθνικά χαρακτηριστικά τα οποία ήταν:

- i. Ανώτατη Αρχή.

¹ Neil Nugent, *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση Ιστορία Θεσμός Πολιτικές*, Εκδόσεις Σαβάλλας, 2012(σελ 59-62)

- ii. Συμβούλιο Υπουργών.
- iii. Κοινή Συνέλευση.
- iv. Δικαστήριο.

Όπως ήταν αναμενόμενο, η εν λόγω συνθήκη δέχτηκε κριτική για τα εθνικά κίνητρα και συμφέροντα των δύο ισχυρότερων κρατών, Γαλλίας και Δυτικής Γερμανίας. Επίσης, αξίζει να αναφερθεί πως λόγω των πολέμων οι χώρες ήταν ιδιαίτερα καχύποπτες και ανταγωνιστικές μεταξύ τους οπότε η απόπειρα στενότερης συνεργασίας φάνταζε ως κάτι καινούριο και πρωτοποριακό.

Τα πρώτα χρόνια της Ε.Κ.Α.Χ. θεωρήθηκαν επιτυχή, αφού οι τελωνειακοί δεσμοί καταργήθηκαν, ο βιομηχανικός τομέας αναδιρθρώθηκε, τα κράτη-μέλη άρχισαν να συνεργάζονται μεταξύ τους και η παραγωγή και οι διακρατικές συναλλαγές αυξήθηκαν. Τα παραπάνω συνέβαλλαν σε περαιτέρω ολοκλήρωση. Ωστόσο, το διάστημα 1958-1959 η Ε.Κ.Α.Χ. πέρασε κρίση διότι οι φθηνές εισαγωγές πετρελαίου και η μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης οδήγησε στη πλεονάζουσα παραγωγή άνθρακα. Οι προτάσεις της Ανώτατης Αρχής για έξοδο από την κρίση απορρίφθηκαν από τα κράτη-μέλη, τα οποία προσπάθησαν να βρουν μεμονωμένες λύσεις κάτι που έκανε εμφανείς τις αδυναμίες της Ανώτατης Αρχής.

Η πιθανή επιτυχία της Ε.Κ.Α.Χ., η οποία δεν ολοκληρώθηκε, αναζωπύρωσε την ελπίδα για στενότερη συνεργασία μεταξύ των χωρών.

Βρισκόμαστε στις αρχές του 1950 και το γεγονός που ξεχωρίζει είναι ο ²Ψυχρός Πόλεμος μεταξύ Η.Π.Α. και Ε.Σ.Σ.Δ., οι οποίες ανταγωνίζονται για τις χώρες που θα έχουν υπό τον έλεγχο τους. Από τη μία μεριά, η Ε.Σ.Σ.Δ. πρέσβευε ένα κομμουνιστικό καθεστώς το οποίο φάνταζε επικίνδυνο για τη Δυτική Ευρώπη. Από την άλλη μεριά, οι καπιταλιστικές Η.Π.Α. είχαν επηρεάσει βαθιά τις οικονομικές εξελίξεις στην Ευρώπη με ποικίλους τρόπους. Η πολιτική επιρροή είχε γίνει μέσω του «σχεδίου Τρούμαν» και η οικονομική με το «σχέδιο Μάρσαλ».

² Λάμπρος Π. Μπαμπαιλιούτας- Κωνσταντίνος Σπ. Μητσόπουλος, *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση & περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.*, Εκδόσεις Σακκουλα, 2014(σελ. 11-12)

Το «σχέδιο Μάρσαλ³» ήταν ένα σχέδιο οικονομικής ανασυγκρότησης της Ευρώπης με κύριο άξονα τη χορήγηση δανείων και κεφαλαίων από την αμερικάνικη κυβέρνηση. Για τους τρόπους απορρόφησης των δανείων πραγματοποιήθηκε μία διάσκεψη μεταξύ της Ε.Σ.Σ.Δ., του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γαλλίας. Η Ε.Σ.Σ.Δ. αρνήθηκε την προϋπόθεση των Η.Π.Α. για συντονισμένη απορρόφηση των δανείων, διότι πίστευε πως αυτό θα περιόριζε την οικονομική κυριαρχία των κρατών. Με αυτή τη στάση της Ε.Σ.Σ.Δ. συμφώνησαν και άλλες χώρες της ανατολικής Ευρώπης κάτι που προκάλεσε τη διαίρεση της Ευρώπης.

Στις 12/07/1947 πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι ⁴διάσκεψη με 16 χώρες που δημιούργησαν έναν οργανισμό που θα διαχειρίζεται τα χορηγούμενα δάνεια. Αρχικά, ο οργανισμός ονομαζόταν Ο.Ε.Ο.Σ. και στις 30/09/1961 μετονομάστηκε σε Ο.Ο.Σ.Α. Το χορηγούμενο δάνειο ήταν 12,3 δις και χαρακτηριστικό ήταν πως οι Η.Π.Α. επένδυσαν αρκετά κεφάλαια σε Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο. Το δάνειο δόθηκε στο διάστημα 1948-1951.

Τα παραπάνω γεγονότα κρίθηκαν από πολλούς πολιτικούς και στρατιωτικούς αναλυτές ως αφορμή για στενότερη συνεργασία στον τομέα της άμυνας. Έτσι, το Μάιο του 1952 τα ιδρυτικά μέλη υπέγραψαν τη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας(Ε.Α.Κ.) που αποσκοπούσε στη δημιουργία κοινής άμυνας και κοινού στρατού. Αυτό θα είχε ως συνέπεια τον επανεξοπλισμό της Δυτικής Γερμανίας και την ένταξη της στο Ν.Α.Τ.Ο. Πολλές ευρωπαϊκές χώρες ήταν ιδιαίτερα επιφυλακτικές με τον επανεξοπλισμό της Δυτικής Γερμανίας και κυρίως η Γαλλία η οποία απέρριψε τη Συνθήκη με αποτέλεσμα η Ε.Α.Κ. να μην ιδρυθεί ποτέ.

Έπειτα από την αποτυχία της Ε.Α.Κ. η οικονομική ανάπτυξη και η δημιουργία στενότερων δεσμών μεταξύ των κρατών έκανε αισθητή την ανάγκη για περαιτέρω οικονομική ολοκλήρωση. Αυτό έγινε πράξη με την έκθεση του Βέλγου υπουργού εξωτερικών Paul-Henry Spaak η οποία έγινε δεκτή από τους ομολόγους του και οδήγησε στις διαπραγματεύσεις που συνέβαλαν στις δύο συνθήκες της Ρώμης το 1957.

Σύμφωνα με τη συνθήκη της Ρώμης, ιδρύθηκαν δύο κοινότητες, η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα(Ε.Ο.Κ.) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας(ΕΥΡ.ΑΤΟΜ.). Η συνθήκη υπογράφηκε στις 25/03/1957 και τέθηκε σε ισχύ την 01/01/1958.

³ Neil Nugent, *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση Ιστορία Θεσμός Πολιτικές*, Εκδόσεις Σαβάλλας, 2012 (σελ. 51)

⁴ Κωνσταντίνος Α. Στεφάνου, *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση 6^η Έκδοση*, Εκδόσεις Σάκκουλα 2002(σελ. 12-15)

Η Ε.Ο.Κ. ήταν η σημαντικότερη από τις δύο συνθήκες αφού οι στόχοι της ήταν πιο μεγαλεπήβολοι και φιλόδοξοι. Βασικός σκοπός της Ε.Ο.Κ. ήταν η δημιουργία μιας κοινής εσωτερικής αγοράς η οποία βασιζόταν στα ακόλουθα⁵:

- i. Στην κατάργηση των δασμών όλων των εσωτερικών εμπορικών συναλλαγών.
- ii. Στη θέσπιση κοινού εξωτερικού δασμολογίου, δηλαδή όλα τα εμπορεύματα που εισάγονταν στα κράτη-μέλη θα είχαν παρόμοια μεταχείριση ώστε κανένα μέλος να μην αποκτήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε σχέση με κάποιο άλλο κράτος.
- iii. Στην ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, υπηρεσιών, κεφαλαίων και εμπορευμάτων.
- iv. Στην απαγόρευση πράξεων που εμπόδιζαν τον ανταγωνισμό.

Ακόμη, η Ε.Ο.Κ. στόχευε στη σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών και στην οικονομική τους ανάπτυξη.

Γίνεται αντιληπτό πως, οι στόχοι της συνθήκης θεσμοθετήθηκαν κάτω από ένα σκληρό καπιταλιστικό πρίσμα που βασιζόταν στη φιλελεύθερη οικονομία και στην ελεύθερη αγορά.

Οι παραπάνω στόχοι που αφορούσαν τη φιλελευθεροποίηση της Ευρώπης μέσω του ανοίγματος της ελεύθερης αγοράς έγιναν πράξη με την Κοινή Αγροτική Πολιτική που εφαρμόστηκε το 1962 και την Τελωνειακή Ένωση που εφαρμόστηκε το 1968.

Από την άλλη πλευρά, η ΕΥΡ.ΑΤΟΜ αποσκοπούσε στην ανάπτυξη μιας κοινής αγοράς πυρηνικών υλικών και εφοδίων, στη σύνθεση ενός νομοθετικού περιεχομένου γύρω από τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας, στη δημιουργία κοινού εφοδιασμού σε πρώτες ύλες και στη χάραξη ειρηνικού πλαισίου χρήσης της πυρηνικής ενέργειας.

Επιπροσθέτως, συστάθηκε ένα Κοινό Κέντρο Ερευνών που συντόνιζε τα ενεργειακά προγράμματα και ανέπτυξε την τεχνολογία για την παραγωγή πυρηνικής ενέργειας στην Ευρώπη. Παρόλο που η ΕΥΡ.ΑΤΟΜ. συνοδεύεται από αρκετές προσδοκίες σύντομα αντιμετώπισε αρκετές δυσκολίες που αφορούσαν την οικονομική απογοήτευση γύρω από τους τρόπους αξιοποίησης της πυρηνικής ενέργειας και λόγω εθνικών φιλοδοξιών που επιθυμούσαν την ανάπτυξη δικής τους πυρηνικής ενέργειας.

⁵ Neil Nugent, *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση Ιστορία Θεσμών Πολιτικές*, Εκδόσεις Σαβάλλας, 2012 (σελ. 65)

Η Ε.Ο.Κ. και η ΕΥΡ.ΑΤΟΜ. όπως και η Ε.Κ.Α.Χ. διέθεταν κάποια θεσμικά όργανα που λάμβαναν αποφάσεις τα οποία ήταν:

- i. Επιτροπή.
- ii. Συμβούλιο Υπουργών.
- iii. Συνέλευση.
- iv. Δικαστήριο.

Στη συνέχεια των χρόνων, δημιουργήθηκε η Δυτικοευρωπαϊκή ένωση που τέθηκε σε ισχύ το Μάιο του 1965 από τις 6 ιδρυτικές χώρες. Χαρακτηριζόταν από χαλαρή δομή με κυρίως γνωμοδοτικό χαρακτήρα που έδινε ιδιαίτερη έμφαση στην άμυνα. Σύμφωνα με αυτή, επετράπη στη Δυτική Γερμανία ο επανεξοπλισμός της κάτω από συγκεκριμένους όρους.

Αξίζει να τονιστεί πως στη γαλλική προεδρεία εξελέγη ο Σαρλ ντε Γκωλ⁶, ο οποίος επιθυμούσε στενότερη συνεργασία μεταξύ των κρατών χωρίς όμως τη δημιουργία υπερεθνικών θεσμών με αυτόνομη εξουσία εις βάρος των εθνικών κυβερνήσεων. Επίσης, η γαλλική πλευρά αρνήθηκε το βρετανικό αίτημα προσχώρησης στην Ε.Ο.Κ. και έθεσε θέμα στην Επιτροπή για τη μετατροπή της ομοφωνίας σε πλειοψηφία όσον αφορά τους τρόπους λήψης αποφάσεων.

Στις 08/04/1965 υπογράφεται η συνθήκη Συγχώνευσης, η οποία τίθεται σε ισχύ την 01/07/1967 από τα κράτη-μέλη της Ε.Ο.Κ. Σύμφωνα με αυτή τη συνθήκη, τα όργανα των τριών κοινοτήτων Ε.Κ.Α.Χ. , Ε.Ο.Κ. και ΕΥΡ.ΑΤΟΜ. συγχωνεύτηκαν κάτω από κοινά θεσμικά όργανα και πλέον αναγνωρίζονταν με το όνομα Ευρωπαϊκές Κοινότητες.

Το 1970 δημοσιεύεται η έκθεση Werner η οποία κάνει λόγο για απόπειρα συνεργασίας σε οικονομικά και νομισματικά θέματα μέσω μιας προσπάθειας ώστε τα εθνικά νομίσματα να μεταβούν σε ένα καθεστώς ελεγχόμενης μετατρεψιμότητας. Ταυτόχρονα όμως, η παγκόσμια οικονομία οδηγείται σε κρίση λόγω της υποτίμησης του δολαρίου στις διεθνείς χρηματαγορές κάτι που έφερε αρνητικές επιπτώσεις στη παγκόσμια οικονομία. Για αυτό ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα(Ε.Ν.Σ.) και η Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ΕCΜ) που αποσκοπούσε στη σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

⁶ Λάμπρος Π. Μπαμπαλιούτας- Κωνσταντίνος Σπ. Μητσόπουλος, *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση & περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.* , Εκδόσεις Σακκουλα ,2014(σελ. 17)

Την 01/01/1973 πραγματοποιείται η πρώτη διεύρυνση των κοινοτήτων με την ένταξη του Ηνωμένου Βασιλείου, της Δανίας και της Ιρλανδίας. Αξίζει να σημειωθεί πως και η Νορβηγία είχε την επιθυμία προσχώρησης όμως ο νορβηγικός λαός απέρριψε το αίτημα με ένα οριακό δημοψήφισμα.

Η δεκαετία του 1980 ξεκινάει με τη διεύρυνση της Ε.Ο.Κ. προς το νοτιοανατολικό κομμάτι της Ευρώπης. Συγκεκριμένα, την 01/01/1981 η Ελλάδα γίνεται το 10^ο μέλος της κοινότητας και μισή δεκαετία αργότερα, την 01/01/1986 εντάσσεται η Ισπανία και η Πορτογαλία.

Συνεχίζοντας στη δεκαετία του 1980 και συγκεκριμένα το Φεβρουάριο του 1986 υπογράφεται η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη(Ε.Ε.Π.) στην οποία οι βασικές διατάξεις των ιδρυτικών συνθηκών συγχωνεύτηκαν. Κύριο μέλημα της εν λόγω συνθήκης ήταν η ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς, η οποία αποσκοπούσε στην εξάλειψη όλων των εμποδίων στις συναλλαγές μεταξύ των κρατών ώστε οι εθνικές αγορές να ενωθούν σε μία κοινή εσωτερική αγορά. Επίσης, το πεδίο δράσης της κοινότητας επεκτάθηκε με την ενίσχυση του συμβουλίου υπουργών και του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου.

Η δεκαετία του 1990 ξεκινάει με δύο γεγονότα οικουμενικού ενδιαφέροντος. Αρχικά, με την πτώση του τείχους του Βερολίνου και την ένωση της δυτικής και της ανατολικής Γερμανίας και την πτώση της Ε.Σ.Σ.Δ.

Όσον αφορά τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες είχε γίνει σαφές από τα προηγούμενα χρόνια πως η δημιουργία της ενιαίας εσωτερικής αγοράς ήταν ένα πολύπλοκο διακύβευμα. Παρ' όλες τις συνθήκες και τις διατάξεις που είχαν δημιουργηθεί για να καλύψουν τα κενά οι υπέρμαχοι της ολοκλήρωσης επιθυμούσαν περαιτέρω ολοκλήρωση στον οικονομικό και νομισματικό τομέα προετοιμάζοντας το έδαφος για το τελευταίο στάδιο, την πολιτική ένωση. Ωστόσο, μεγάλη μερίδα ήταν ιδιαίτερα σκεπτικοί και υποστήριζαν πως οι χώρες τους έχουν εκχωρήσει ήδη μεγάλο μέρος της εθνικής τους κυριαρχίας για τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς με αποτέλεσμα να μην είναι διατεθειμένοι για παραπάνω παραχωρήσεις. Αυτό οδήγησε στο διαχωρισμό της συνθήκης του Μάαστριχτ σε δύο συνθήκες, μία για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και μία για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η συνθήκη του Μάαστριχτ υπογράφηκε στις 07/02/1992 και τέθηκε σε ισχύ την 01/11/1993 και αποτέλεσε απόγονο των προηγούμενων συνθηκών.

Οι στόχοι που έθεσε η συνθήκη του Μάαστριχτ ήταν:

- i. Η οικονομική πρόοδος ανάμεσα στα κράτη-μέλη στο πλαίσιο μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς και η ίδρυση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης με κοινό νόμισμα.
- ii. Η δημιουργία μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.
- iii. Η ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών μέσω της ιθαγένειας της ένωσης.
- iv. Η ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.
- v. Η διατήρηση του κοινοτικού κεκτημένου.

Ακολουθεί τον Ιούνιο του 1993 η συνθήκη της Κοπεγχάγης, όπου οι ηγέτες καθορίζουν συγκεκριμένα οικονομικά και πολιτικά κριτήρια τα οποία πρέπει να καλύπτουν τα κράτη-μέλη ώστε να μπορούν να καταθέσουν αίτημα προσχώρησης στην ένωση. Πραγματοποιήθηκε μια ακόμα διεύρυνση δύο χρόνια αργότερα με την ένταξη της Αυστρίας, της Σουηδίας και της Φινλανδίας.

Την 01/10/1997 υπογράφηκε η συνθήκη του Άμστερνταμ⁷, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 01/05/1999. Πρόκειται για μία αμφιλεγόμενη συνθήκη διότι παρόλο που συνοδεύταν από ισχυρές φιλοδοξίες δεν κατάφερε να τις εκπληρώσει. Βασικός της σκοπός που δεν κατάφερε να ολοκληρώσει ήταν η προσαρμογή των οργάνων ώστε να προετοιμαστεί το έδαφος για επερχόμενες διευρύνσεις. Από την άλλη μεριά, στις επιτυχίες της συνθήκης κατοχυρώνονται η ενίσχυση της ικανότητας λήψης αποφάσεων της ένωσης σε θέματα εσωτερικών υποθέσεων και η ενίσχυση του ρόλου του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου.

Την 01/03/1998 η Ε.Ε. οδεύει σε ένα καινούργιο στάδιο ολοκλήρωσης με την υιοθέτηση του ενός κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος, του ευρώ, από έντεκα κράτη. Αυτό κατέστη εφικτό μέσα από την έκθεση Ντελόρ και τη συνθήκη του Μάαστριχτ που «δημιούργησαν» την Οικονομική Νομισματική Ένωση(Ο.Ν.Ε.) μέσα από τρία στάδια.

Αρχικά, θα έπρεπε να ελευθερωθεί η κίνηση κεφαλαίων, έπειτα οι οικονομίες των κρατών-μελών θα έπρεπε να προσαρμοστούν στα κριτήρια σύγκλισης και τέλος θα έπρεπε να

⁷ Αντωνία Ευθυμιάτου Πουλάκου, *Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Εκδόσεις INTERBOOKS ,2004(σελ. 39)

δημιουργηθεί ένα ευρωπαϊκό νόμισμα και να ιδρυθεί μια Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα(Ε.Κ.Τ.) κάτι που έγινε πράξη την 01/06/1998.

Το ευρώ κυκλοφόρησε για πρώτη φορά την 01/01/2002 με δώδεκα κράτη να το υιοθετούν και να ανήκουν στην Ο.Ν.Ε.

Έπεται η συνθήκη της Νίκαιας που υπογράφεται στις 26/02/2001 και τέθηκε σε ισχύ την 01/02/2003. Η αφορμή δημιουργίας της ήταν η επερχόμενη διεύρυνση κυρίως προς τις ανατολικές χώρες. Μια διεύρυνση που πραγματοποιήθηκε την 01/05/2004 με την ένταξη 10 χωρών και πλέον η ένωση αποτελείται από 25 κράτη-μέλη.

Στη συνέχεια των χρόνων και συγκεκριμένα, το 2007 εντάσσονται η Βουλγαρία και η Ρουμανία και πλέον η ένωση αποτελείται από 27 χώρες.

Την ίδια χρονιά υπογράφεται η συνθήκη της Λισαβόνας και συγκεκριμένα στις 13/12/2007 και τίθεται σε ισχύ τη 01/12/2009. Η εν λόγω συνθήκη διατήρησε τα στοιχεία της συνθήκης της Νίκαιας που κρίθηκαν απαραίτητα και ταυτόχρονα απομάκρυνε εκείνα τα στοιχεία που δεν χρειάζονταν. Αναλυτικότερα, η ονομασία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μετατράπηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση. Μέσω αυτής η ένωση απέκτησε μια ενιαία νομική προσωπικότητα η οποία της έδινε τη δυνατότητα να παράγει πολιτικές και να διαπραγματεύεται με τρίτες χώρες.

Ταυτόχρονα, αυξήθηκε ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τόσο ώστε το κοινοβούλιο να έχει το ρόλο μιας βουλής. Επίσης αυξήθηκε ο συνολικός αριθμός ευρωβουλευτών σε 751 και το πλήθος αντιπροσώπων από κάθε κράτος-μέλος προέκυπτε σύμφωνα με την αρχή της φθίνουσας αναλογικότητας.

Επιπροσθέτως, η συνθήκη της Λισαβόνας καθόρισε τα δημοκρατικά θεμέλια της ένωσης τα οποία βασίζονται:

- Στην αρχή της δημοκρατικής ισότητας.
- Στην αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.
- Στην αρχή της συμμετοχικής δημοκρατίας⁸.

Τέλος, το σύστημα ψηφοφορίας στο συμβούλιο των υπουργών μετατράπηκε από ειδική πλειοψηφία σε διπλή πλειοψηφία.

⁸ Νίκος Μούσης, *Ευρωπαϊκή Ένωση Δίκαιο Οικονομία Πολιτικές*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2015(σελ 25)

Το 2013 εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση η Κροατία, το τελευταίο μέλος, και πλέον η ένωση απαρτίζεται από 28 κράτη μέλη.

Αξίζει να αναφερθεί πως το 2008 ξέσπασε στις Η.Π.Α. η περιβόητη κρίση των στεγαστικών δανείων η οποία επηρέασε καταλυτικά την παγκόσμια οικονομία. Αυτή την κρίση δε μπόρεσε να αποφύγει η Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία από το 2008 και έπειτα αντιμετωπίζει βαθιά οικονομική ύφεση.

Αυτή η κρίση δεν επηρέασε μόνο την Ευρωπαϊκή Ένωση στον οικονομικό τομέα αλλά ανέδειξε και άλλες αδυναμίες της σε πολλά επίπεδα.

1.2 Ιστορική εξέλιξη Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ιδρύθηκε την 01/06/1998 και εδρεύει στη Φρανκφούρτη. Διαδέχτηκε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ινστιτούτο το οποίο δημιουργήθηκε κατά το 2^ο στάδιο της Ο.Ν.Ε. Κατά το 3^ο στάδιο σύστασης της Ο.Ν.Ε.⁹ καθορίστηκαν οι συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων των κρατών που θα χρησιμοποιούσαν το ευρώ. Ακόμη, τα νομίσματα των χωρών που δε θα υιοθετούσαν το ευρώ, είτε επειδή δεν το επιθυμούσαν είτε επειδή δεν πληρούσαν τα κριτήρια σύγκλισης συνδέθηκαν με το ευρώ σύμφωνα με το Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών.(Μ.Σ.Ι.)

Ταυτόχρονα, το ECU, ένα εικονικό νόμισμα, αντικαταστάθηκε από το ευρώ και από τότε τα κράτη-μέλη της Ο.Ν.Ε. απέκτησαν ένα κοινό νόμισμα και μια ενιαία νομισματική πολιτική η οποία θα εφαρμόζεται από ένα νεοσύστατο θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η μετάβαση από τα εθνικά νομίσματα στο ευρώ ξεκίνησε την 1/1/2002. Αξίζει να σημειωθεί πως δόθηκε ένα χρονικό διάστημα κατά το οποίο τα εθνικά νομίσματα και ευρώ κυκλοφορούσαν ταυτόχρονα και αφού ολοκληρώθηκε το ευρώ ήταν και επίσημα το νέο νόμισμα της Ο.Ν.Ε.

Ύστερα, από τη δημιουργία και την καθιέρωση του ευρώ ως το κοινό νόμισμα μεταξύ των χωρών η δημιουργία μιας κεντρικής τράπεζας κρίθηκε απαραίτητη.

Κατά την ίδρυση της, το 1998, ο πρώτος της πρόεδρος ήταν ο Ολλανδός Βιμ Ντούιζενμπεργκ ως την 31/10/2003 όπου τον διαδέχτηκε ο Γάλλος τεχνοκράτης Ζαν-Κλοντ Τρισέ, ο οποίος εξάντλησε τη θητεία του και αποχώρησε το 2011. Η αλλαγή του Βιμ Ντούιζενμπεργκ προτού ολοκληρωθεί η οχτάχρονη θητεία του οφείλεται σε γαλλικές πιέσεις, δηλαδή στη διαμάχη μεταξύ των δύο ισχυρότερων οικονομιών, Γαλλίας και Γερμανίας, για την ηγεμονία και πορεία της Ο.Ν.Ε. Από το 2011 ως και σήμερα πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι ο Ιταλός τραπεζίτης Μάριο Ντράγκι¹⁰.

⁹ Νίκος Μούσης, *Ευρωπαϊκή Ένωση Δίκαιο Οικονομία Πολιτικές*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2015(σελ 133-136)

¹⁰ Λάμπρος Π. Μπαμπαλιούτας- Κωνσταντίνος Σπ. Μητσόπουλος, *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση & περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.*, Εκδόσεις Σακκουλα, 2014(σελ. 83-84)

Χαρακτηριστικό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι η ανεξαρτησία που διαθέτει κάτι που θυμίζει το πρότυπο της γερμανικής κεντρικής τράπεζας Bundesbank. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είχε τη δυνατότητα επιλογής του προτύπου που θα ακολουθούσε. Συγκεκριμένα, είχε να επιλέξει ανάμεσα στο αγγλο-γαλλικό και στο γερμανικό πρότυπο. Το πρώτο περιλάμβανε πολλούς στόχους όπως η σταθερότητα των τιμών, η σταθεροποίηση του επιχειρηματικού κύκλου, η διατήρηση υψηλού ποσοστού απασχόλησης και η οικονομική σταθερότητα. Επίσης, το αγγλο-γαλλικό πρότυπο βασιζόταν στην πολιτική εξάρτηση της κεντρικής τράπεζας με την πολιτική εξουσία και συγκεκριμένα με τον αρμόδιο υπουργό οικονομικών που καθορίζει τη νομισματική πολιτική.

Από την άλλη πλευρά, το γερμανικό πρότυπο υποστήριζε ως βασικό στόχο τη σταθερότητα των τιμών και οι συμπληρωματικοί στόχοι δε θα έπρεπε να έρχονται σε σύγκρουση με το βασικό σκοπό. Επιπροσθέτως, το γερμανικό πρότυπο χαρακτηρίζεται από πολιτική ανεξαρτησία¹¹.

Γίνεται σαφές στο πέρασμα των χρόνων πως το μοντέλο που ακολουθήθηκε είναι το γερμανικό.

Συμπερασματικά, η Ε.Κ.Τ. είναι η κεντρική τράπεζα της ζώνης του ευρώ και ταυτόχρονα αποτελεί ένα από τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. Αποτελεί τον πυρήνα του Ε.Σ.Κ.Τ. και συγκροτείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, την Εκτελεστική Επιτροπή, το Γενικό Συμβούλιο και το Εποπτικό Συμβούλιο.

Σήμερα, η Ε.Κ.Τ. αποτελεί την κεντρική τράπεζα 19 κρατών-μελών.

¹¹ Paul de Grauwe, *Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2001 (σελ. 269-272)

1.3 Ιστορική εξέλιξη σχέσης Ελλάδας – Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ελλάδα προσχώρησε στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 01/01/1981 και αποτέλεσε το 10^ο μέλος της. Η επιθυμία της Ελλάδας για ένταξη στην Ε.Ο.Κ. προϋπήρχε αλλά αναβλήθηκε λόγω της επταετούς δικτατορίας την περίοδο 1967-1974. Μετά την πτώση του διδακτορικού καθεστώτος η ¹²Ελλάδα κατέθεσε αίτημα προσχώρησης ως πλήρες μέλος. Η αίτηση ένταξης υποβλήθηκε στις 12/01/1975 από τον τότε πρωθυπουργό της Ελλάδας Κωνσταντίνο Καραμανλή. Η ισχυρή ¹³επιθυμία της Ελλάδας για ένταξη στην Ε.Ο.Κ. οφειλόταν στην πεποίθηση πως η ένταξη της στην ένωση θα εδραίωνε το δημοκρατικό σύστημα και θα ενίσχυε τη θέση της στις διεθνείς σχέσεις. Επίσης, η ένταξη της στην κοινότητα θα οδηγούσε στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Έπειτα, από το αίτημα προσχώρησης η επιτροπή τόνισε πως θα έπρεπε η Ελλάδα να διανύσει μία μεταβατική περίοδο ώστε να καλύψει τα κριτήρια και να ενταχθεί ως πλήρες μέλος. Η Ελλάδα ποτέ δεν πληρούσε τα κριτήρια και συγκεκριμένα αντιμετώπιζε προβλήματα στους τομείς της οικονομίας και της ασφάλειας. Αυτά τα προβλήματα υπερκαλύφθηκαν λόγω της προσωπικής σχέσης του Έλληνα πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή με τον Γάλλο πρόεδρο Ζισκάρ ντ'Εσταίν και τον Γερμανό καγκελάριο Χέλμουτ Σμιτ. Στη συνέχεια, η Ελλάδα εντάχθηκε στην Ε.Ο.Κ. την 01/01/1981.

Από τότε ως σήμερα η Ελλάδα αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από την 01/01/2001 η Ελλάδα συμμετέχει στην οικονομική και νομισματική ενοποίηση των κρατών με την ένταξη της στην Ο.Ν.Ε. και υιοθετώντας το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα.

¹² Λάμπρος Π. Μπαμπαλιούτας- Κωνσταντίνος Σπ. Μητσόπουλος, *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση & περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.*, Εκδόσεις Σακκουλα, 2014(σελ. 20-21)

¹³ <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/i-poreia-tis-elladas-stin-europaiki-enosi.html>

Κεφάλαιο 2: Ευρωπαϊκή ενοποίηση

2.1 Το φαινόμενο της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης

Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση¹⁴ ορίζεται ως η διαμόρφωση και ανάπτυξη δεσμών μεταξύ κρατών που συμμετέχουν στην ενοποιητική διαδικασία.

Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελεί ένα ιστορικό φαινόμενο συνεργασίας μεταξύ των χωρών, το οποίο έχει τις ρίζες του στο τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και αποσκοπούσε στη δημιουργία υπερεθνικών θεσμών.

Η διαδικασία της άρχισε από τη Δυτική Ευρώπη και στην πορεία των χρόνων επεκτάθηκε σε όλη την ευρωπαϊκή ήπειρο από τον Ατλαντικό ωκεανό μέχρι τα σύνορα με τη Ρωσία και από τις σκανδιναβικές χώρες ως την Τουρκία. Αυτό που κάνει την Ευρωπαϊκή Ένωση ξεχωριστή είναι οι υπερεθνικοί θεσμοί που την καθιστούν ιδιαίτερη λόγω του ευρέως φάσματος πολιτικών δράσεων που αναλαμβάνουν και λόγω των υπερεθνικών αρμοδιοτήτων που διαθέτουν.

Αυτή τη στιγμή, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από 28 κράτη-μέλη και αποτελείται από σχεδόν 510 εκατομμύρια κατοίκους.

Για να επιτευχθεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση απαιτείται μία ιδιαίτερα δύσκολη και πολύπλοκη διαδικασία. Ξεκινάει από την εθνική βάση με τη διακρατική συνεργασία από αυτόνομα κράτη που επιθυμούν στενότερη συνεργασία μεταξύ τους. Για να πραγματοποιηθεί αυτή η συνεργασία θα πρέπει τα κράτη να παραχωρήσουν εθνική κυριαρχία οδηγούμενα από το εθνικό στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Η εθνική κυριαρχία που έχει παραχωρηθεί οδηγεί στην ίδρυση νέων αυτόνομων ευρωπαϊκών θεσμών και στην εφαρμογή κοινοτικών πολιτικών με αυτόνομη λειτουργία και επιρροή στα κράτη. Η δημιουργία και η

¹⁴ Λάμπρος Π. Μπαμπαλιούτας- Κωνσταντίνος Σπ. Μητσόπουλος, *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση & περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.*, Εκδόσεις Σακκουλα, 2014(σελ. 4)

ισχυροποίηση των αυτόνομων ευρωπαϊκών θεσμών οδηγεί σε επιρροή και σε αλλαγές στην εσωτερική δομή των κρατών¹⁵.

2.2 Θεωρίες Ολοκλήρωσης

Οι βασικές θεωρίες ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι δύο και μεταξύ τους είναι αντίθετες.

2.2.1 Νεολειτουργισμός

Ο νεολειτουργισμός βασίστηκε στη θεωρία του λειτουργισμού που αναφέρει ότι η ανάγκη της αμοιβαίας συναλλαγής δημιουργεί κοινοτικό πνεύμα και ανάγκη για περαιτέρω ολοκλήρωση. Ευρύτερα, ο νεολειτουργισμός αναφέρει ότι η ανάπτυξη συνεργασίας σε ένα τομέα θα οδηγήσει σε ανάπτυξη συνεργασίας και σε άλλους τομείς σύμφωνα με τη λογική των ομόκεντρων κύκλων, όπου η συνεργασία προχωράει από έξω προς τα μέσα. Αυτή η διαδικασία ονομάστηκε διαδικασία διάχυσης που σημαίνει ότι η συνεργασία σε τομείς δημιουργεί την ανάγκη για ίδρυση υπερεθνικών οργάνων και για τη μετατροπή του συμφέροντος από εθνικό σε ευρωπαϊκό.

2.2.2 Διακυβερνητισμός

Ο Διακυβερνητισμός αναφέρει ότι οι εθνικές κυβερνήσεις των χωρών θα αντιστέκονταν στην παραχώρηση εθνικής κυριαρχίας. Αυτή η θεωρία εξελίχτηκε με αποτέλεσμα να θέτει ως βάση πως η συμμετοχή στην κοινότητα ενισχύει τις εκτελεστικές δομές που παίρνουν μέρος στη διαπραγμάτευση. Οι τελικές αποφάσεις αφορούν τις επιδιώξεις και προτιμήσεις

¹⁵ Λάμπρος Π. Μπαμπαλιούτας- Κωνσταντίνος Σπ. Μητσόπουλος, *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση & περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.*, Εκδόσεις Σακκουλα, 2014(σελ. 4-5)

των εθνικών κυβερνήσεων και οι αποφάσεις αυτές γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε εθνικό επίπεδο.

Στο πέρασμα των χρόνων, παρατηρήθηκε στροφή του ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος σε θεωρίες μεσαίου βεληνεκού με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θεωριών.

Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκε η θεωρία του νεοθεμισμού που αναφέρει πως οι θεσμοί πρέπει να διαθέτουν αυτονομία ώστε να παράγουν πολιτική στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης, σχηματίστηκε ο εξευρωπαϊσμός που αφορά την αφομοίωση των πολιτικών και οργανωτικών χαρακτηριστικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο με αποτέλεσμα να επηρεάζουν τις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές.

Τέλος, αναπτύχθηκε η θεωρία της Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης σύμφωνα με την οποία οι εθνικές κυβερνήσεις αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης όμως αναγκάζονται να μοιράζονται τις εξουσίες τους με περιφερειακούς τομείς ενώ ταυτόχρονα όλοι αυτοί υπάγονται σε ευρωπαϊκούς θεσμούς¹⁶.

2.3 Συνέπειες φαινομένου ολοκλήρωσης

Τα αποτελέσματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης είναι η διεύρυνση και η εμβάθυνση.

Η διεύρυνση αφορά την ανάπτυξη οριζόντιας ολοκλήρωσης, δηλαδή τη γεωγραφική εξάπλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα από τις συνεχείς προσχωρήσεις νέων κρατών-μελών.

Η εμβάθυνση αναφέρεται στην κάθετη ολοκλήρωση, δηλαδή στη δυνατότητα της ένωσης να λαμβάνει μέσω της παραχώρησης εθνικής κυριαρχίας όλο και περισσότερες και ουσιαστικότερες αρμοδιότητες και να ενδυναμώνει της αυτονομία των δικών της θεσμών έναντι των εθνικών κυβερνήσεων των κρατών-μελών.

¹⁶ Λάμπρος Π. Μπαμπαλιούτας- Κωνσταντίνος Σπ. Μητσόπουλος, *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση & περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.*, Εκδόσεις Σακκουλα, 2014(σελ. 6-9)

Γίνεται σαφές ότι η διεύρυνση και η εμβάθυνση είναι δύο αντιστρόφως ανάλογες έννοιες. Αυτό συμβαίνει διότι, όσο εντάσσονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση νέα μέλη, δηλαδή προωθείται η διεύρυνση τόσο δυσχεραίνεται η εμβάθυνση.

Σύμφωνα με τον Paul de Grauwe, αν συνεχιστεί η διεύρυνση της Ευρώπης και προστεθούν και άλλες χώρες στη ζώνη του ευρώ το εκτελεστικό συμβούλιο της Ε.Κ.Τ. θα χάσει τη δύναμη του. Αυτό θα πραγματοποιηθεί διότι, οι διοικητές των εθνικών τραπεζών των μικρών κρατών-μελών θα έχουν τη δυνατότητα να απορρίπτουν προτάσεις του εκτελεστικού συμβουλίου. Δηλαδή, σε μία διευρυμένη ευρωζώνη που λαμβάνει αποφάσεις σύμφωνα με την αρχή της ομοφωνίας οι μικρές χώρες θα έχουν το πλεονέκτημα. Πρακτικά αυτό σημαίνει πως, οι μικρές χώρες επιθυμούν υψηλά επιτόκια ενώ οι ισχυρές χώρες χαμηλά επειδή οι οικονομικά αδύναμες χώρες αντιμετωπίζουν ισχυρότερες πληθωριστικές πιέσεις και σχετικά μικρούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Η παραπάνω αντίθεση οδηγεί σε μία αντιπαράθεση εντός της ευρωζώνης όπου οι απόψεις των μικρών χωρών μπορεί να έχουν ανατρεπτικό χαρακτήρα λόγω πιθανών συμμαχιών μεταξύ των αδύναμων χωρών που μπορούν να μεταβάλλουν το ύψος του επιτοκίου που επιθυμούν προς όφελος τους¹⁷.

¹⁷ Paul de Grauwe, *Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2001 (σελ. 305-306)

2.4 Οικονομική Ενοποίηση

Οι ηγέτες των κρατών είχαν συνειδητοποιήσει από τα πρώτα χρόνια που οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης είχαν αρχίσει να συνεργάζονται μεταξύ τους πως η πολιτική ένωση θα μπορούσε να επιτευχθεί καλύτερα μέσω της οικονομικής ενοποίησης.

Για τη δημιουργία της προηγήθηκαν ¹⁸διάφορα στάδια οικονομικής ολοκλήρωσης τα οποία ήταν:

1. Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου ή Ελεύθερων Συναλλαγών.
2. Τελωνειακή Ένωση.
3. Κοινή Αγορά.
4. Οικονομική Ένωση.
5. Νομισματική Ένωση.

Ο λόγος της σταδιακής ολοκλήρωσης για τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. οφείλεται στη συνειδητοποίηση των ηγετών των κρατών πως χωρίς κατάλληλη προετοιμασία και υιοθέτηση συγκεκριμένων πολιτικών η οικονομική ολοκλήρωση δε θα οδηγούσε σε επιθυμητά αποτελέσματα.

Αξίζει να αναφερθεί πως κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων είχε δημιουργηθεί πρόβλημα με τις απαιτήσεις τις Γερμανίας. Η Γερμανία, ως η ισχυρότερη οικονομία, είχε την πεποίθηση πως λόγω της υποτίμησης του σκληρού μάρκου θα έπρεπε να κατέχει την πρωτοκαθεδρία στη ζώνη του ευρώ.

Η πρώτη απόπειρα οικονομικής ενοποίησης θα μπορούσε να θεωρηθεί η έκθεση Werner το 1970, η οποία αποσκοπούσε στη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. μέχρι το 1980. Η αποτυχία της οφείλεται στην πετρελαϊκή κρίση και στην υποτίμηση της αξίας του δολαρίου που οδήγησε την παγκόσμια οικονομική σκηνή σε αστάθεια.

¹⁸ Σωτήρης Θεοδωρόπουλος, *Εξελίξεις και Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, 2006 (σελ 18-21)

Λίγα χρόνια αργότερα και συγκεκριμένα το 1989 κατατέθηκε η έκθεση Ντελέρ που στόχευε στη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. σε τρία στάδια τα οποία έπρεπε να υλοποιηθούν όντας βασισμένα σε ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα.

Το ¹⁹ πρώτο στάδιο, το οποίο άρχισε την 01/07/ 1990, αφορούσε την κατάργηση των ελέγχων στη διακίνηση κεφαλαίων. Αυτό αποσκοπούσε στην προσπάθεια σύγκλισης των οικονομικών πολιτικών των κρατών και στη στενότερη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών. Επίσης, κατά το πρώτο στάδιο αποφασίστηκε πως το νόμισμα του ενιαίου νομίσματος θα είναι το «ευρώ» .

Το δεύτερο στάδιο, το οποίο ξεκίνησε την 01/01/1994 και ολοκληρώθηκε στις 31/12/1998, δημιούργησε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα το οποίο αποτελούσε πρόγονο της σημερινής Ε.Κ.Τ. Ακόμη, τα κράτη δε θα έπρεπε να διαθέτουν υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα και θα έπρεπε να εκκινήσουν τη διαδικασία για τη θεσμική ανεξαρτησία των κεντρικών τους τραπεζών. Επιπροσθέτως, κατά το δεύτερο στάδιο θεσπίστηκαν τα κριτήρια σύγκλισης, τα οποία αποτελούσαν τις απαραίτητες προϋποθέσεις που θα έπρεπε να πληροί το υποψήφιο κράτος για να ενταχθεί στη ζώνη του ευρώ.

Συγκεκριμένα τα ²⁰ κριτήρια σύγκλισης ήταν:

- Το ύψος του πληθωρισμού κάθε υποψήφιου κράτους δε θα έπρεπε να υπερβαίνει κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 1,5 % το μέσο όρο των τριών χαμηλότερων επιπέδων πληθωρισμού.
Αυτό συμβάλλει στη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών ώστε ο ρυθμός πληθωρισμού κάθε χώρας να μην αποκλίνει από τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό. Με αυτό τον τρόπο, κανένα κράτος δε θα μπορούσε να αποκτήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα εις βάρος κάποιας άλλης χώρας.
- Τα μακροχρόνια επιτόκια δε θα έπρεπε να υπερβαίνουν κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 2% το μέσο όρο των αντίστοιχων επιτοκίων στις χώρες με τα χαμηλότερα επίπεδα πληθωρισμού.

¹⁹ Νίκος Μούσης, *Ευρωπαϊκή Ένωση Δίκαιο Οικονομία Πολιτικές* , Εκδόσεις Παπαζήση ,2015(σελ. 131-134)

²⁰ Σωτήρης Θεοδωρόπουλος, *Εξελίξεις και Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης,2006(σελ. 134-135)

Τα χαμηλά επιτόκια δηλώνουν νομισματική σταθερότητα και αξιοπιστία στην οικονομική πολιτική της χώρας.

- Η ένταξη στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ε.Ν.Σ. του νομίσματος μιας χώρας χωρίς αυτό να έχει υποτιμηθεί τα τελευταία δύο χρόνια. Ταυτόχρονα, θα πρέπει η κεντρική τράπεζα της χώρας να διαθέτει πλήρη θεσμική ανεξαρτησία ακολουθώντας το πρότυπο της Ε.Κ.Τ.
- Το δημόσιο έλλειμμα της κυβέρνησης που περιλαμβάνει την κεντρική διοίκηση, τους ασφαλιστικούς οργανισμούς και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης δε πρέπει να ξεπερνάει το 3% του Α.Ε.Π. και συγχρόνως το δημόσιο χρέος της κυβέρνησης να μη υπερβαίνει το 60% του Α.Ε.Π.

Το τρίτο στάδιο δημιουργίας της Ο.Ν.Ε. , το οποίο άρχισε την 01/01/1999, καθόρισε οριστικά τις ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων. Το Ε.Σ.Υ. , ένα εικονικό νόμισμα, αντικαταστάθηκε από το ευρώ το οποίο πλέον αποτελούσε το κοινό νόμισμα των χωρών που συγκροτούν την Ο.Ν.Ε.

Σύμφωνα με τα παραπάνω στάδια, δημιουργήθηκε η Ο.Ν.Ε. η οποία αποτελεί ένα προηγμένο στάδιο ολοκλήρωσης το οποίο βασίζεται στην κοινή οικονομική και νομισματική πολιτική.

Τα οφέλη που θα λάμβανε τόσο η Ε.Ε. ως θεσμός όσο και τα κράτη-μέλη της από τη υιοθέτηση ενός κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος θα ήταν:

- Ισχυροποίηση στην παγκόσμια οικονομία: ένα ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα πέρα από οικονομικές διαθέτει και πολιτικές προεκτάσεις, όπως ότι θα μπορούσε να ανταγωνιστεί το δολάριο των Η.Π.Α. στη παγκόσμια οικονομική σκηνή.
- Οικονομική και πολιτική ολοκλήρωση: η κοινή νομισματική πολιτική που θα εφαρμοστεί στις χώρες της Ο.Ν.Ε. χαράσσεται από ένα θεσμό δημιουργούμενο από την Ε.Ε., όπως είναι η Ε.Κ.Τ.
- Μείωση συναλλαγματικού κόστους.
- Αποδοτικότερη αγορά.

Η νομισματική πολιτική των κρατών ήταν ενιαία και ασκούνταν από την Ε.Κ.Τ. η οποία ιδρύθηκε την 01/06/1998. Επίσης, άρχισε η κυκλοφορία τραπεζογραμματίων σε ευρώ τα οποία άρχισαν να διανέμονται στις χώρες.

Αρχικά, το κοινό νόμισμα υιοθετήθηκε από έντεκα από τα δεκαπέντε μέλη της τότε Ε.Ο.Κ. την 01/01/1999. Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία δεν επιθυμούσαν την ένταξη τους στη ζώνη του ευρώ ενώ η Ελλάδα και η Σουηδία δεν πληρούσαν τα κριτήρια.

Σήμερα, η ευρωζώνη αποτελείται από 19 κράτη μέλη και αποτελεί μία από τις ισχυρότερες πολυεθνικές ενώσεις στην παγκόσμια οικονομική σκηνή.

Κεφάλαιο 3: Οργανόγραμμα Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

3.1 Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Στα πλαίσια της οικονομικής και νομισματικής ολοκλήρωσης η συνθήκη του Μάαστριχτ ίδρυσε ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις κεντρικές τράπεζες όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ το ευρωσύστημα συγκροτείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις κεντρικές τράπεζες των χωρών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Η ύπαρξη του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών θα υφίσταται για όσο υπάρχουν χώρες που συνεχίζουν να χρησιμοποιούν το εθνικό τους νόμισμα.

Όπως αναφέρθηκε ξανά, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποτελεί τον πυρήνα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και είναι υπεύθυνη για τη σταθερότητα των τιμών και τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής.

3.2 Δομή και λειτουργία Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Η δομή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι παρεμφερής με την γερμανική κεντρική τράπεζα Bundesbank, δηλαδή η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα χαρακτηρίζεται από απόλυτη θεσμική ανεξαρτησία στις μεθόδους λήψης αποφάσεων που λαμβάνει. Με άλλα λόγια, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δε δέχεται υποδείξεις στο τρόπο λειτουργίας της και οι αποφάσεις της είναι δεσμευτικές. Η θεσμική²¹ ανεξαρτησία τόσο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των εθνικών κεντρικών τραπεζών όσο και των μελών της διοίκησης δεν είναι αυθαίρετη αντιθέτως ορίζεται από το καταστατικό στο οποίο αναφέρεται πως «ούτε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ούτε οι εθνικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψης αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών δε ζητάει ούτε δέχεται υποδείξεις από τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς από την κυβέρνηση του κράτους-μέλους ή από άλλο οργανισμό».

Η θεσμική ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ελέγχεται μέσω μιας περιορισμένης υποχρεωτικής λογοδοσίας στον ευρωπαϊκό κοινοβούλιο.

3.3 Όργανα λήψης αποφάσεων Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Τα όργανα λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι η Εκτελεστική Επιτροπή, το Διοικητικό Συμβούλιο, το Γενικό Συμβούλιο και το Εποπτικό Συμβούλιο.

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από έξι άτομα, τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τέσσερα μέλη και είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση των νομισματικών θεμάτων. Τα άτομα που αποτελούν την εκτελεστική επιτροπή δεν επιλέγονται τυχαία, αντιθέτως διορίζονται με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Επιπροσθέτως, η θητεία τους έχει διάρκεια οχτώ ετών και δεν είναι ανανεώσιμη²².

²¹ Λάμπρος Π. Μπαμπαλιούτας- Κωνσταντίνος Σπ. Μητσόπουλος, *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση & περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.*, Εκδόσεις Σακκουλα, 2014(σελ. 83)

²² <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/eb/html/index.el.html>

Το Διοικητικό Συμβούλιο συγκροτείται από τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους Διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των χωρών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου συναντώνται δύο φορές κάθε μήνα στη Φρανκφούρτη για τη λήψη αποφάσεων γύρω από τα τρέχοντα νομισματικά θέματα. Κάθε κράτος-μέλος διαθέτει μία ψήφο η οποία έχει την ίδια βαρύτητα. Τέλος, σύμφωνα με τη συνθήκη του Μάαστριχτ κάθε αντιπρόσωπος από τα κράτη-μέλη πρέπει να ενδιαφέρεται για το σύνολο και την πρόοδο της ευρωζώνης και να μην έχει εθνικά συμφέροντα²³.

Οι αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου²⁴ είναι οι εξής:

- Να ορίζει τη νομισματική πολιτική και ειδικότερα τους στόχους της νομισματικής πολιτικής, τα βασικά επιτόκια και την προσφορά διαθέσιμων.
- Να καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και να λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις ώστε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να φέρει εις πέρας τα καθήκοντα της.
- Να εποπτεύει τις λειτουργίες των τραπεζών στα πλαίσια του ευρωσυστήματος.

Για την υλοποίηση των παραπάνω αρμοδιοτήτων υπεύθυνη είναι η εκτελεστική επιτροπή.

Το Γενικό Συμβούλιο αποτελείται από τον πρόεδρο της Ε.Κ.Τ. , τον αντιπρόεδρο της Ε.Κ.Τ. και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών της ένωσης ανεξάρτητα από το αν έχουν υιοθετήσει το ευρώ.

Στη περίπτωση που όλες οι χώρες της Ε.Ε. υιοθετήσουν το ευρώ τότε το Γενικό Συμβούλιο θα διαλυθεί²⁵.

Τα καθήκοντα του Γενικού Συμβουλίου ταυτίζονται με τα καθήκοντα του Ε.Ν.Ι. για τα οποία αρμόδια είναι η Ε.Κ.Τ.

²³ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.el.html>

²⁴ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.el.html>

²⁵ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/genc/html/index.el.html>

Πέρα από αυτό το ²⁶Γενικό Συμβούλιο συμβάλλει :

- στις συμβουλευτικές λειτουργίες της Ε.Κ.Τ.
- στη συλλογή στατιστικών πληροφοριών.
- στη προετοιμασία ετήσιων εκθέσεων της Ε.Κ.Τ.
- στη θέσπιση απαραίτητων κανόνων για την τυποποίηση της λογιστικής παρακολούθησης και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις πράξεις των εθνικών τραπεζών.
- στη λήψη μέτρων γύρω από το συνολικό κεφάλαιο της Ε.Κ.Τ.
- στη θέσπιση των όρων απασχόλησης του προσωπικού της Ε.Κ.Τ.
- στις απαραίτητες προετοιμασίες για τον καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων « των κρατών με παρέκκλιση» έναντι του ευρώ.

Το Εποπτικό Συμβούλιο αποτελείται από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, τέσσερις εκπροσώπους της Ε.Κ.Τ. και εκπροσώπους των εθνικών κεντρικών τραπεζών των χωρών. Συνεδριάζει δύο φορές το μήνα για να σχεδιάσει και να εκτελέσει τα εποπτικά καθήκοντα της Ε.Κ.Τ.

²⁶ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/gencc/html/index.el.html>

3.3.1 Τεχνοκράτες που απαρτίζουν τα όργανα λήψης αποφάσεων

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Κ.Τ. αποτελεί βασικό όργανο λήψης αποφάσεων και απαρτίζεται από έξι μέλη²⁷.

Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι ο Mario Draghi, ο οποίος είναι Ιταλός τραπεζίτης και έχει διατελέσει καθηγητής σε αρκετά πανεπιστήμια της χώρας του καθώς και έχει εργαστεί σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως η Goldman Sachs.

Ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι ο Vitor Costancio. Είναι Πορτογάλος τραπεζίτης ο οποίος έχει αναλάβει αρκετά υπουργεία οικονομικής φύσης στη χώρα του και έχει εργαστεί ως καθηγητής σε διάφορα πανεπιστήμια.

Μέλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι ο Benoit Coeure. Είναι Γάλλος τεχνοκράτης που έχει διδάξει σε γαλλικό πανεπιστήμιο και έχει εργαστεί σε διάφορες θέσεις στο δημόσιο ταμείο της Γαλλίας.

Μέλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι η Sabine Lautenschlager. Κατάγεται από τη Γερμανία και έχει εργαστεί σε διάφορα πόστα στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας.

Μέλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι ο Yves Mersch. Κατάγεται από το Λουξεμβούργο και έχει εργαστεί ως διοικητής της κεντρικής τράπεζας της χώρας του καθώς και στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Μέλος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι ο Peter Praet. Κατάγεται από τη Γερμανία και έχει εργαστεί στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και είναι καθηγητής οικονομικών επιστημών.

Η ελληνική πλευρά εκπροσωπείται από τον διοικητή της κεντρικής τράπεζας της Ελλάδος ο οποίος είναι ο Γιάννης Στουρνάρας.

²⁷ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/decisions/govc/html/index.el.html>

3.4 Καταστατικό Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Σύμφωνα με το ²⁸καταστατικό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ορίζονται τα ακόλουθα:

- Η θητεία των διοικητών των εθνικών τραπεζών είναι πενταετής.
- Η θητεία των μελών της εκτελεστικής επιτροπής έχει διάρκεια οχτώ ετών και δεν ανανεώνεται.
- Για να απαλλαγεί κάποιος από τα καθήκοντα του θα πρέπει είτε να υποπέσει σε σοβαρό παράπτωμα είτε να κριθεί ανίκανος.
- Για τυχόν διαφορές ή διαφωνίες που θα προκύψουν το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο είναι υπεύθυνο για την επίλυση τους.

Επίσης, απαγορεύεται στο ευρωσύστημα να χορηγεί δάνεια σε οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλους οργανισμούς ώστε να προφυλάσσεται η επιρροή που ασκούν οι δημόσιες αρχές.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει δικαίωμα να εκδίδει δεσμευτικούς κανονισμούς για τη βελτίωση της λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

²⁸ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/independence/html/index.el.html>

3.5 Συνολικό κεφάλαιο Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Το συνολικό κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προέρχεται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών-μελών της ένωσης. Το ποσό που πρέπει να καταθέσει η κάθε εθνική τράπεζα δεν είναι ίδιο αντιθέτως εξαρτάται από συγκεκριμένους προσδιοριστικούς παράγοντες οι οποίοι είναι ο συνολικός πληθυσμός και το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της κάθε χώρας. Αυτοί οι προσδιοριστικοί παράγοντες αναπροσαρμόζονται κάθε πέντε χρόνια.

Το ²⁹ συνολικό κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Εθνική κεντρική τράπεζα	Κλείδα κατανομής %	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique (Βέλγιο)	2,4778	268.222.025,17
Deutsche Bundesbank (Γερμανία)	17,9973	1.948.208.997,34
Eesti Pank (Εσθονία)	0,1928	20.870.613,63
Banc Ceannais na hÉireann / Central Bank of Ireland (Ιρλανδία)	1,1607	125.645.857,06
Τράπεζα της Ελλάδος	2,0332	220.094.043,74
Banco de España (Ισπανία)	8,8409	957.028.050,02
Banque de France (Γαλλία)	14,1792	1.534.899.402,41
Banca d'Italia (Ιταλία)	12,3108	1.332.644.970,33

1) Το σύνολο ενδέχεται να μην αντιστοιχεί στο άθροισμα των επιμέρους στοιχείων λόγω στρογγυλοποιήσεων.

²⁹ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/capital/html/index.el.html>

Εθνική κεντρική τράπεζα	Κλείδα κατανομής %	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου	0,1513	16.378.235,70
Latvijas Banka (Λεττονία)	0,2821	30.537.344,94
Lietuvos bankas (Λιθουανία)	0,4132	44.728.929,21
Banque centrale du Luxembourg (Λουξεμβούργο)	0,2030	21.974.764,35
Bank Ċentrali ta' Malta / Central Bank of Malta (Μάλτα)	0,0648	7.014.604,58
De Nederlandsche Bank (Κάτω Χώρες)	4,0035	433.379.158,03
Oesterreichische Nationalbank (Αυστρία)	1,9631	212.505.713,78
Banco de Portugal (Πορτογαλία)	1,7434	188.723.173,25
Banka Slovenije (Σλοβενία)	0,3455	37.400.399,43
Národná banka Slovenska (Σλοβακία)	0,7725	83.623.179,61
Suomen Pankki - Finlands Bank (Φινλανδία)	1,2564	136.005.388,82
Σύνολο¹	70,3915	7.619.884.851,40

Κεφάλαιο 4 :Καθήκοντα και Λειτουργίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

4.1 Στόχοι Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δημιουργήθηκε κατά το τρίτο στάδιο σύστασης της Ο.Ν.Ε. με σκοπό να χαράσσει τη νομισματική πολιτική της ευρωζώνης και ταυτόχρονα να συμβάλλει στην εξέλιξη της ολοκλήρωσης πέρα από τον πολιτικό και στον οικονομικό τομέα.

Κατά τη δημιουργία της τέθηκε ένας βασικός στόχος, καθώς και τα καθήκοντα που εντοπίζονται στο πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

4.1.1 Σταθερότητα τιμών

Σύμφωνα με το καταστατικό της Ε.Κ.Τ. και συγκεκριμένα με το άρθρο 105 παράγραφος 1 «ο πρωταρχικός στόχος του Ε.Σ.Κ.Τ. είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών».

Πρακτικά, η σταθερότητα των τιμών αναφέρεται στον πληθωρισμό. Με τον όρο του πληθωρισμού εννοείται η τάση της αγοράς για συνεχή αύξηση των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών στο σύνολο τους.

Το διοικητικό συμβούλιο της Ε.Κ.Τ. όρισε το 1998 τη σταθερότητα των τιμών ως «την ετήσια ποσοστιαία αύξηση του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή της ευρωζώνης ο οποίος δεν πρέπει να υπερβαίνει το 2%.» Μισή δεκαετία αργότερα το διοικητικό

συμβούλιο αποσαφήνισε τον ορισμό του ³⁰Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή και πρόσθεσε πως «αποσκοπεί στη διατήρηση ρυθμών πληθωρισμού σε επίπεδα κάτω αλλά πλησίον του 2% μεσοπρόθεσμα.» Η αποσαφήνιση του ορισμού οφείλεται στην ασάφεια που χαρακτήριζε τον πρώτο ορισμό του 1998 γύρω από την αντιμετώπιση αποπληθωριστικών φαινομένων στην ευρωζώνη, δηλαδή την αντίδραση της Ε.Κ.Τ. σε περίπτωση που το ύψος του πληθωρισμού δεν υπερέβαινε το 2% αλλά συνέβαλλε στη δημιουργία αποπληθωρισμού.

Ο πρωταρχικός στόχος της Ε.Κ.Τ. είναι λοιπόν, η επίβλεψη του πληθωρισμού ώστε να κυμαίνεται και να διατηρείται σε συγκεκριμένα ύψη. Σε περίπτωση μεταβολής του επιπέδου του πληθωρισμού η Ε.Κ.Τ. έχει το δικαίωμα να παρέμβει ώστε να τον επαναφέρει στα επιθυμητά ύψη.

4.1.1.1 Στρατηγική της Νομισματικής Πολιτικής

Ο πρωταρχικός στόχος γύρω από τον οποίο χτίστηκε η νομισματική πολιτική είναι η σταθερότητα των τιμών σε επίπεδα πληθωρισμού που πλησιάζουν αλλά δεν υπερβαίνουν το 2%. Για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της η Ε.Κ.Τ. διαμόρφωσε ³¹τη στρατηγική της νομισματικής πολιτικής η οποία ήταν δομημένη σε δύο πυλώνες.

Αρχικά, ο πρώτος πυλώνας πραγματεύεται τη μέθοδο με την οποία θα επιτευχθεί η σταθερότητα των τιμών. Συγκεκριμένα, η Ε.Κ.Τ. θα πρέπει να μεταβάλλει την προσφορά χρήματος η οποία επηρεάζει το επίπεδο των τιμών.

Ισχύει πως ο πληθωρισμός επηρεάζεται από τον εξής μαθηματικό τύπο:

$$m + v = p + y$$

όπου m: η προσφορά χρήματος

v: η ταχύτητα του χρήματος

p: το επίπεδο των τιμών

³⁰ Paul de Grauwe, *Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2001 (σελ.330-331)

³¹ Paul de Grauwe, *Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2001 (330-333)

y: το πραγματικό ΑΕΠ

Ο παραπάνω τύπος μπορεί να γραφεί ως :

$$\Delta m = \Delta p + \Delta y - \Delta v$$

Όπου το Δ δηλώνει τη μεταβολή ανάμεσα σε δυο διαδοχικά χρόνια.

Η παραπάνω μαθηματική σχέση απεικονίζει τη σχέση μεταξύ της προσφοράς χρήματος με το επίπεδο τιμών, το πραγματικό Α.Ε.Π. και την ταχύτητα κυκλοφορίας του χρήματος.

Η Ε.Κ.Τ. έχει προβλέψει το ύψος τόσο του πραγματικού Α.Ε.Π. όσο και της ταχύτητας κυκλοφορίας του χρήματος.

Με σταθερούς αυτούς τους δείκτες έχει υπολογιστεί από το 1999 πως σε μία ποσότητα προσφοράς χρήματος $M3=4,5\%$ το επίπεδο τιμών κυμαίνεται στα επιθυμητά επίπεδα. Το $M3$ περιλαμβάνει τα μετρητά που κυκλοφορούν στην αγορά, τις βραχυπρόθεσμες καταθέσεις και τους έντοκους τίτλους.

Ο δεύτερος πυλώνας, αναφέρει πως για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της Ε.Κ.Τ. χρησιμοποιεί διάφορες μεταβλητές όπως δείκτες δημοσιονομικής πολιτικής τιμές και αποδόσεις ομολόγων κ.α.

Σε περίπτωση που κάποια από τις μεταβλητές αλλάξει θα οδηγήσει σε ταυτόχρονη μεταβολή του πληθωρισμού σε επίπεδα εκτός των επιθυμητών ορίων και τότε η Ε.Κ.Τ. θα πρέπει να επέμβει και να επαναφέρει το ύψος των τιμών στα επιθυμητά για εκείνη επίπεδα.

Συμπερασματικά, η επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της Ε.Κ.Τ. συμβάλλει στη προστασία της αξίας του ευρώ στο διεθνές νομισματικό σύστημα. Αυτό συμβαίνει διότι, η ανεξέλεγκτη αύξηση του πληθωρισμού οδηγεί στη μείωση της αξίας του χρήματος.

Με άλλα λόγια, η αύξηση του πληθωρισμού συμβάλλει στη μείωση της πραγματικής αξίας χρήματος που έχουν στη κατοχή τους οι καταναλωτές.

4.1.2 Οικονομικές πολιτικές

Πέρα από τον πρωταρχικό στόχο το Ε.Σ.Κ.Τ. θέτει και άλλους στόχους οι οποίοι δεν θα πρέπει να εμποδίζουν τον πρωταρχικό στόχο.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το καταστατικό «το Ε.Σ.Κ.Τ. στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα προκειμένου να συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας».

Οι γενικές οικονομικές πολιτικές στοχεύουν στην οικονομική ανάπτυξη της Ε.Ε. «σύμφωνα με την αρχή της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων».

Με άλλα λόγια οι ³²οικονομικές πολιτικές στοχεύουν στην οικονομική μεγέθυνση, δηλαδή στη βελτίωση των επιπέδων διαβίωσης, στη πλήρη απασχόληση, δηλαδή στη μείωση της ανεργίας και στον χαμηλό πληθωρισμό.

Γίνεται λοιπόν προφανές πως, το Ε.Σ.Κ.Τ. έχει δομηθεί πάνω στις βασικές αρχές του νεοφιλελευθερισμού που είναι η ανοιχτή αγορά και ο ανταγωνισμός.

³² Joseph E. Stiglitz, Carl E. Walsh, *Αρχές της Μακροοικονομικής*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2009 (σελ. 50)

4.2 Καθήκοντα Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Τα καθήκοντα της Ε.Κ.Τ. διακρίνονται στα βασικά και στα περαιτέρω.

4.2.1 Βασικά Καθήκοντα

Σύμφωνα με το άρθρο 127 παράγραφος 2 της παρούσας Συνθήκης τα ³³βασικά καθήκοντα του Ε.Σ.Κ.Τ. είναι:

1. «Να χαράσσει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας»

Η νομισματική πολιτική χρησιμοποιεί την προσφορά χρήματος και τα επιτόκια ώστε να κατευθύνει τα επίπεδα τιμών στα επιθυμητά επίπεδα.

Η νομισματική πολιτική της Ε.Κ.Τ. ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και εφαρμόζεται από την Εκτελεστική Επιτροπή.

Όπως προαναφέρθηκε, βασικός στόχος λειτουργίας του ευρωσυστήματος είναι η σταθερότητα των τιμών. Υπό αυτό το πρίσμα, έχει δομηθεί η νομισματική της πολιτική, δηλαδή να ελέγχει τις μεταβολές του πληθωρισμού και να τις επηρεάζει ώστε να προσεγγίζουν τα επιθυμητά όρια.

Το μονεταριστικό δόγμα, στο οποίο έχει δομηθεί η Ε.Κ.Τ. , υποστηρίζει πως με τον έλεγχο της προσφοράς χρήματος μπορεί να περιοριστεί ο πληθωρισμός μέσα σε κάποια όρια. Παράλληλα από τους μονεταριστές αναπτύσσεται η άποψη πως όταν η προσφορά χρήματος αυξάνεται, οι πολίτες ωθούμενοι από την αυξημένη ποσότητα χρήματος που διαθέτουν, τείνουν να αυξάνουν την κατανάλωση τους, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την άνοδο του επιπέδου των τιμών³⁴.

³³ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/html/index.el.html>

³⁴ Νικόλαος Απέργης , *Σύγχρονη Μακροοικονομική* , Εκδοτικός Οίκος Rosili , 2005(σελ 118-120)

Γενικότερα, η νομισματική πολιτική πραγματεύεται την προσφορά χρήματος που κυκλοφορεί στις χώρες της ευρωζώνης, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με το ύψος των επιτοκίων.

Ο ρυθμός προσφοράς χρήματος αποτελεί ένα κρίσιμο παράγοντα, ο οποίος επηρεάζει την οικονομική πορεία της ζώνης του ευρώ. Η προσφορά χρήματος νοείται ως το σύνολο της νομισματικής κυκλοφορίας σε τραπεζογραμμάτια και κέρματα και οι καταθέσεις όψεως.

Μέσω της μεταβολής του ύψους της ποσότητας χρήματος που διοχετεύεται στην αγορά επηρεάζεται το ύψος των τιμών, τα επιτόκια καθώς και άλλους χρηματοοικονομικούς παράγοντες. Έχει γίνει σαφές πως, βασικός στόχος της Ε.Κ.Τ. είναι ο περιορισμός του πληθωρισμού μέσα σε κάποια στενά ορισμένα πλαίσια. Ειδικότερα, σε περίπτωση που η ευρωζώνη έρχεται αντιμέτωπη με αύξηση του πληθωρισμού η Ε.Κ.Τ. θα μπορούσε να μειώσει την προσφορά χρήματος. Αυτό θα οδηγούσε σε αύξηση των επιτοκίων, κάτι που θα έκανε τη λήψη δανείων λιγότερο συμφέρουσα. Με αυτό τον τρόπο, οι δαπάνες για κατανάλωση και επένδυση μειώνονται, οπότε περιορίζονται οι πληθωριστικές τάσεις.

Σε αντίθετη περίπτωση, δηλαδή όταν η οικονομία χαρακτηρίζεται από ύφεση, η Ε.Κ.Τ. θα μπορούσε να αυξήσει την προσφορά χρήματος. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της μείωσης των επιτοκίων κάτι που θα έκανε τη χορήγηση δανείων δελεαστική, οπότε θα τονωνόταν η ζήτηση και θα αυξάνονταν οι δαπάνες με αποτέλεσμα τη μεγέθυνση της οικονομίας³⁵.

Η Ε.Κ.Τ. για την επίτευξη του στόχου της χρησιμοποιεί τα Μέσα Άσκησης Νομισματικής Πολιτικής³⁶ τα οποία είναι :

- Να κατευθύνει τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια της αγοράς.
- Να σηματοδοτεί τις προθέσεις της νομισματικής πολιτικής μέσω του καθορισμού των βασικών επιτοκίων.
- Να προωθεί τη λειτουργική αποδοτικότητα και συμβάλλει ώστε τα πιστωτικά ιδρύματα να διαθέτουν ρευστότητα.

³⁵ Πέτρος Α. Κιόχος- Δρ Γεώργιος Παπανικολάου- Απόστολος Κιόχος, *Μακροοικονομική Ανάλυση Θεωρία- Εφαρμογές*, Εκδόσεις Ελένη Κιόχου, 2011(σελ 64-66,305-306)

³⁶ <https://www.bankofgreece.gr/Pages/el/MonetaryPolicyEurosystem/means/default.aspx>

2. «Να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 της παρούσας συνθήκης»

Το ευρωσύστημα διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τα άρθρα 127 και 219 και είναι υπεύθυνο για παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος και πώληση εσόδων από τόκους που προέρχονται από συναλλαγματικά διαθέσιμα.

Οι ³⁷πράξεις συναλλάγματος διακρίνονται σε:

- Παρεμβάσεις στις αγορές συναλλάγματος.
- Πράξεις από πώληση εσόδων από τόκους που προέρχονται από συναλλαγματικά διαθέσιμα.

Για την άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής υπεύθυνη είναι η Ε.Κ.Τ. Στόχος της συναλλαγματικής πολιτικής είναι η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταξύ του ευρώ και κάποιου άλλου νομίσματος. Οι πράξεις συναλλάγματος περιλαμβάνουν την αγορά ή την πώληση εθνικών νομισμάτων στην παγκόσμια οικονομική σκηνή. Αυτές οι πράξεις συναλλάγματος πραγματοποιούνται σε διάφορες οργανωμένες αγορές όπως η αγορά της Νέας Υόρκης κ.α.

Στην αγορά ξένου συναλλάγματος οι ³⁸παρεμβάσεις της Ε.Κ.Τ. εκδηλώνονται:

- Με τον καθορισμό σταθερών ισοτιμιών όπου η τράπεζα παρεμβαίνει στην αγορά συναλλάγματος για να διαφυλάξει τη σταθερή συναλλαγματική σχέση ανάμεσα στο ευρώ και στο ξένο νόμισμα.
- Με την ελεγχόμενη ή κατευθυνόμενη διακύμανση, όπου οι τιμές συναλλάγματος μεταβάλλονται με ταχείς ρυθμούς, οπότε η τράπεζα παρεμβαίνει στην αγορά συναλλάγματος με αγοραπωλησίες ισχυρών ξένων νομισμάτων με σκοπό να επηρεάσει το δικό της νόμισμα σε σχέση με τα ξένα.

³⁷ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/forex/html/index.el.html>

³⁸ Πέτρος Α. Κιόχος- Δρ Γεώργιος Παπανικολάου- Απόστολος Κιόχος, *Μακροοικονομική Ανάλυση Θεωρία-Εφαρμογές*, Εκδόσεις Ελένη Κιόχου, 2011(σελ 66-67)

Συγκεκριμένα, η αγορά μεγάλης ποσότητας συναλλάγματος θα οδηγήσει στην αύξηση της τιμής του στη συγκεκριμένη αγορά λόγω της υψηλής ζήτησης. Ταυτόχρονα όμως, σε κάποια άλλη αγορά θα αυξηθεί η προσφορά του συγκεκριμένου συναλλάγματος με αποτέλεσμα τη μείωση της τιμής. Με αυτό τον τρόπο επηρεάζονται οι αξίες των νομισμάτων στις διεθνείς συναλλαγές.

3. «Να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών.»

Τα ³⁹διεθνή συναλλαγματικά διαθέσιμα του ευρωσυστήματος αποτελούνται από τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ζώνης του ευρώ δηλαδή της Ε.Κ.Τ. και των κεντρικών τραπεζών.

Τα αποθεματικά ελέγχονται αποκλειστικά είτε από την Ε.Κ.Τ. είτε από τις κεντρικές τράπεζες και αποτελούν ρευστοποιήσιμες εμπορεύσιμες και αξιόπιστες απαιτήσεις.

Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα είναι άμεσα συνδεδεμένα με τις πράξεις συναλλάγματος αφού τα πρώτα συμβάλλουν στην δημιουργία ρευστότητας ώστε να πραγματοποιηθούν οι πράξεις συναλλάγματος.

Ο σκοπός τους είναι να παρέχουν ρευστότητα, ασφάλεια και απόδοση στην αγορά.

Το χαρτοφυλάκιο των συναλλαγματικών διαθέσιμων της Ε.Κ.Τ. περιλαμβάνει ξένα νομίσματα των οποίων η διαχείριση γίνεται τόσο από την Ε.Κ.Τ. όσο και από επιλεγμένες κεντρικές τράπεζες των χωρών της ευρωζώνης.

³⁹ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/reserves/html/index.el.html>

Οι ⁴⁰λόγοι δημιουργίας χαρτοφυλακίου είναι:

- Αγορά ξένων αγαθών και υπηρεσιών
- Αγορά ξένων αξιόγραφων
- Επενδύσεις στο εξωτερικό
- Κερδοσκοπία

4. «Να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.»

Τα ⁴¹μέσα που χρησιμοποιεί η Ε.Κ.Τ. για την λειτουργία των συστημάτων πληρωμών είναι:

- Παροχή μηχανισμών διακανονισμών τίτλων με το σύστημα TARGET2. Επίσης, χρησιμοποιεί τον μηχανισμό CCBM που επιτρέπει τη διασυνοριακή χρήση ασφαλειών.

Το σύστημα TARGET2 αποτέλεσε προθάλαμο του TARGET, το οποίο αποτελεί τη βάση της ενιαίας χρηματαγοράς στη ζώνη του ευρώ του οποίου ρόλος είναι η άμεση μεταφορά κεφαλαίων. Συγκεκριμένα, αποτελεί μέσω σύνδεσης των κεντρικών τραπεζών με το μηχανισμό πληρωμών της Ε.Κ.Τ. οπότε η μεταφορά κεφαλαίων γίνεται άμεσα.

- Χρήση μίας πανευρωπαϊκής υπηρεσίας που επιτρέπει στα κεντρικά αποθετήρια αξιών να διακανονίζουν συναλλαγές μέσω της κεντρικής τράπεζας.
- Να χαράσσει πολιτικές εποπτείας και θεσπίζει τα αντίστοιχα πρότυπα για τα συστήματα πληρωμών.
- Να θεσπίζει απαιτήσεις γύρω από εργασίες για τις υποδομές της αγοράς και είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή τους.

⁴⁰ Φραγκίσκος Κουτενάκης- Μίνως Κουκουριτάκης, *Διεθνής Μακροοικονομική*, Εκδόσεις Κάλλιπος 2011(σελ 10)

⁴¹ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/paym/html/index.el.html>

- Να παρακολουθεί και εφόσον χρειαστεί κατευθύνει τις εξελίξεις στις αγορές και για νομικές πρωτοβουλίες που επηρεάζουν την εποπτεία των υποδομών και τις ρυθμίσεις για τις πληρωμές.
- Να συμβάλλει στη πραγματοποίηση αλλαγών ενισχύοντας την εναρμόνιση των προτύπων αγοράς ενθαρρύνοντας την άρση των εμποδίων προς την ενοποίηση.

4.2.2 Περαιτέρω καθήκοντα

Πέρα από τα παραπάνω η Ε.Κ.Τ. είναι επίσης υπεύθυνη για την υλοποίηση των ⁴²περαιτέρω καθηκόντων τα οποία είναι:

1. Έκδοση τραπεζογραμματίων : «Σύμφωνα με το άρθρο 106 παράγραφος 1, το Διοικητικό Συμβούλιο έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμματίων μέσα στην Κοινότητα. Η Ε.Κ.Τ. και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκδίδουν τέτοια τραπεζογραμμάρια. Τα τραπεζογραμμάρια που εκδίδονται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες είναι τα μόνα τραπεζογραμμάρια που θα αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στη Κοινότητα.»

Η επίσημη ημερομηνία έκδοσης τραπεζογραμματίων για πρώτη φορά σε ευρώ ήταν την 1/1/2002.

Τόσο η Ε.Κ.Τ. όσο και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα έκδοσης τραπεζογραμματίων. Επιπροσθέτως, όσον αφορά τα κέρματα εκδίδονται αποκλειστικά από χώρες που έχουν υιοθετήσει το ευρώ.

⁴² <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/html/index.el.html>

2. Συλλογή στατιστικών πληροφοριών: « Προκειμένου να εκπληρώσει τα καθήκοντα του Ε.Κ.Σ.Τ. , η Ε.Κ.Τ. με τη βοήθεια των εθνικών κεντρικών τραπεζών, συλλέγει τις αναγκαίες στατιστικές πληροφορίες είτε από τις αρμόδιες εθνικές αρχές είτε απευθείας από οικονομικούς παράγοντες. Για το σκοπό αυτό συνεργάζονται με τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς και με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή τρίτων χωρών και με διεθνείς οργανισμούς.»

Η χάραξη της οικονομικής πολιτικής της Ε.Κ.Τ. βασίζεται στη συλλογή στατιστικών πληροφοριών. Συγκεκριμένα, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες ή εθνικές αρχές ή οικονομικοί οργανισμοί συλλέγουν οικονομικά στοιχεία τα οποία προωθούν στην Ε.Κ.Τ. βάση των οποίων καταρτίζεται η οικονομική πολιτική.

Σε περίπτωση που οι πηγές στατιστικών πληροφοριών χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα η χάραξη της νομισματικής πολιτικής θα βασιστεί πάνω σε αναξιόπιστες πληροφορίες και επομένως η αποτυχία της φαντάζει αρκετά πιθανή.

3. Χρηματοπιστωτική σταθερότητα και εποπτεία: « Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 1 της παρούσας Συνθήκης το Ε.Σ.Κ.Τ. συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμοδίων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.»

Η Ε.Κ.Τ. είναι υπεύθυνη για τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ. Για την εφαρμογή των αποφάσεων που έχουν ληφθεί κατά τη διάρκεια του διοικητικού συμβουλίου υπεύθυνες για την πραγματοποίησή της είναι οι κεντρικές τράπεζες των χωρών και οι κυβερνήσεις τους.

Η Ε.Κ.Τ. παρακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις στις χώρες και επεμβαίνει σε περίπτωση αδυναμιών εκπλήρωσης ή παρατυπιών ώστε να διασφαλίζεται η χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Με τον όρο της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας εννοείται η αποφυγή συσσώρευσης χρηματοπιστωτικού κινδύνου ο οποίος εμφανίζεται όταν η παροχή απαραίτητων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών επηρεαστεί σε βαθμό τέτοιο που επηρεάζεται η οικονομική ανάπτυξη⁴³.

Επιπροσθέτως, η Ε.Κ.Τ. συμβουλεύει για τον σχεδιασμό και την αναθεώρηση των ρυθμιστικών και εποπτικών απαιτήσεων για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αυτές οι συμβουλές έχουν στόχο τα διεθνή ευρωπαϊκά ρυθμιστικά και εποπτικά όργανα.

Τέλος, είναι υπεύθυνη για την ομαλή λειτουργία και συνεργασία των κεντρικών τραπεζών στα πλαίσια του ευρωσυστήματος.

4. Συνεργασία σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο: « Στο πεδίο της διεθνούς συνεργασίας σχετικά με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ε.Σ.Κ.Τ. , η Ε.Κ.Τ. αποφασίζει τον τρόπο εκπροσώπησης του Ε.Σ.Κ.Τ.»
« Η Ε.Κ.Τ. και με την έγκριση της οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να συμμετέχουν σε διεθνείς νομισματικούς οργανισμούς.»

Η Ε.Κ.Τ. κατέχει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομική σκηνή αφού είναι υπεύθυνη για τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής καθώς και την έκδοση τραπεζογραμμάτων μιας οικονομικής ένωσης που επηρεάζει καταλυτικά την παγκόσμια οικονομία. Για την ευημερία του ευρώ η Ε.Κ.Τ. πρέπει να είναι ενήμερη για τις οικονομικές εξελίξεις τόσο εντός όσο και εκτός της ζώνης του ευρώ. Σε διεθνές επίπεδο η Ε.Κ.Τ. συνεργάζεται τόσο με το Δ.Ν.Τ. όσο και με τον Ο.Ο.Σ.Α. Σε θεωρητικό επίπεδο, οι στόχοι αυτής της συνεργασίας εντοπίζονται στην ανταλλαγή γνώσεων και τεχνογνωσίας.

Λόγω της παγκοσμιοποίησης και της δημιουργίας μιας ενιαίας οικονομικής σκηνής οι εξελίξεις στην παγκόσμια οικονομία είναι άμεσα συνδεδεμένες με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις. Σαφής απόδειξη αυτού είναι η κρίση των στεγαστικών δανείων στην Αμερική το 2008 και οι επιπτώσεις που είχε τόσο στην ευρωπαϊκή οικονομία όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁴³ <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/stability/html/index.el.html>

4.2.3 Νομισματικές Λειτουργίες και εργασίες του Ε.Σ.Κ.Τ.

1. Συμβουλευτικές Λειτουργίες

« Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 4 της παρούσας Συνθήκης

α) η γνώμη της Ε.Κ.Τ. ζητείται :

- για κάθε προτεινόμενη κοινοτική πράξη που εμπίπτει στο πεδίο αρμοδιοτήτων της

- από τις εθνικές αρχές για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στο πεδίο αρμοδιοτήτων της , εντός όμως των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 42

β) η Ε.Κ.Τ. μπορεί να διατυπώνει γνώμες προς τα κατάλληλα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς ή εθνικές αρχές για θέματα του πεδίου αρμοδιοτήτων της.»

2. Υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων

«Η Ε.Κ.Τ. συντάσσει και δημοσιεύει εκθέσεις για τις δραστηριότητες του Ε.Σ.Κ.Τ. τουλάχιστον κάθε τρίμηνο.»

«Κάθε εβδομάδα δημοσιεύεται ενοποιημένη λογιστική κατάσταση του Ε.Σ.Κ.Τ.»

«Σύμφωνα με το άρθρο 113 παράγραφος 3 της παρούσας Συνθήκης, η Ε.Κ.Τ. απευθύνει ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του Ε.Σ.Κ.Τ. και τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή καθώς επίσης και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.»

Μέσα από αυτές τις εκθέσεις η Ε.Κ.Τ. ενημερώνει το κοινό για το κατά πόσο ολοκλήρωσε με επιτυχία τους στόχους και τα καθήκοντα της και ειδικότερα στις εβδομαδιαίες εκθέσεις της περιγράφει περιληπτικά τις οικονομικές εξελίξεις της εβδομάδας που προηγήθηκε.

Στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο μπορεί να συζητηθεί και να κριθεί η ετήσια έκθεση της Ε.Κ.Τ. και ακόμη το κοινοβούλιο μπορεί να αιτηθεί την παρουσία κάποιου τεχνοκράτη της Ε.Κ.Τ. ώστε να αναλυθούν περαιτέρω οι δράσεις της.

3. Πράξεις ανοικτής αγοράς και πιστωτικές ενέργειες

«Για την επίτευξη των στόχων του Ε.Σ.Κ.Τ. και την εκτέλεση των καθηκόντων του η Ε.Κ.Τ. και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν:

-να συναλλάσσονται στις χρηματαγορές, αγοράζοντας και πωλώντας είτε με οριστικές πράξεις (άμεσης και προθεσμιακής εκτελέσεως) είτε με σύμφωνο επαναγοράς, είτε δανείζοντας και δανειζόμενες απαιτήσεις και διαπραγματεύσιμους τίτλους, εκφρασμένους σε κοινοτικά ή μη κοινοτικά νομίσματα, καθώς και πολύτιμα μέταλλα,

-να διενεργούν πιστοδοτικές και πιστοληπτικές πράξεις με πιστωτικά ιδρύματα και άλλους φορείς της αγοράς, με επαρκή ασφάλεια προκειμένου για δάνεια.»

«Η Ε.Κ.Τ. καθορίζει τις γενικές αρχές για πράξεις ανοικτής αγοράς και πιστωτικές εργασίες που διενεργούνται από την ίδια ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες περιλαμβανομένης της ανακοινώσεως των όρων υπό τους οποίους δέχονται να μετάσχουν σε συναλλαγές αυτού του είδους.»

Οι πράξεις ανοικτής αγοράς είναι οι εξής:

- Πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης: Σκοπός τους είναι να παρέχουν ρευστότητα στο τραπεζικό σύστημα και διαρκούν 1-2 εβδομάδες.

- Πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης: Σκοπός τους είναι να παρέχουν ρευστότητα στο τραπεζικό σύστημα και διαρκούν ως και τρεις μήνες
- Πράξεις εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας: Στοχεύουν στη διαχείριση της ρευστότητας της αγοράς μέσω του ελέγχου των επιτοκίων.

4. Υποχρεωτικά ελάχιστα αποθεματικά

«Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 2, η Ε.Κ.Τ. μπορεί να απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στα κράτη μέλη την υποχρέωση διατήρησης ελάχιστων αποθεματικών σε λογαριασμούς τους στην Ε.Κ.Τ. και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες στα πλαίσια των στόχων της νομισματικής πολιτικής. Οι κανόνες υπολογισμού και προσδιορισμού των ελάχιστων αποθεματικών μπορούν να ορίζονται με αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, η Ε.Κ.Τ. έχει την εξουσία να επιβάλλει επιτόκια ποινής και άλλες κυρώσεις με ανάλογο αποτέλεσμα.»

Ο λόγος ύπαρξης των ελάχιστων αποθεματικών είναι η σταθεροποίηση του επιτοκίου στην αγορά. Επίσης, σε περίπτωση που κάποιο κράτος παρουσιάσει έλλειμμα μπορεί να ξεπεράσει το πρόβλημα μέσω της χρησιμοποίησης των ελάχιστων αποθεματικών.

Κεφάλαιο 5 : Κριτική στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

5.1 Βαθμός ανεξαρτησίας Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Το καταστατικό της Ε.Κ.Τ. υπογραμμίζει για την ανεξαρτησία της «πως ούτε η ΕΚΤ ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψεως αποφάσεων των εν λόγω οργανισμών ζητά ή δέχεται από θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης από οποιαδήποτε κυβέρνηση κράτους μέλους ή από οποιονδήποτε άλλο οργανισμό».

Κατά τη δημιουργία της η Ε.Κ.Τ. είχε να επιλέξει για το πρότυπο γύρω από το οποίο θα δομηθεί και οι επιλογές ήταν είτε το αγγλογαλλικό πρότυπο είτε το γερμανικό. Είναι προφανές πως στο πέρασμα των χρόνων το μοντέλο που επιλέχτηκε ήταν το γερμανικό αφού η σύσταση της Ε.Κ.Τ. ταυτίζεται με της γερμανικής κεντρικής τράπεζας Bundesbank, όπου και οι δύο χαρακτηρίζονται από απόλυτη ανεξαρτησία στα πεδία δράσης τους.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί πως, για να ενταχθεί μία χώρα στην Ο.Ν.Ε. θα πρέπει να διαθέτει μια πλήρως ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα. Για να μεταβληθεί αυτή η προϋπόθεση γύρω από την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών θα πρέπει να τροποποιηθεί η συνθήκη του Μάαστριχτ με ταυτόχρονη ομοφωνία από όλες τις χώρες. Γίνεται λοιπόν κατανοητό πως, η παρούσα σύσταση του καταστατικού για μια πλήρως ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα πολύ δύσκολα θα μεταβληθεί.

Είναι παράδοξο το γεγονός πως, ενώ η πλειοψηφία των χωρών ήταν υπέρμαχες του αγγλογαλλικού μοντέλου επιλέχτηκε το γερμανικό.

Οι λόγοι που συνέβη αυτό ήταν η στρατηγική θέση της Γερμανίας και πως το οικονομικό μοντέλο που επικρατούσε εκείνη την περίοδο ήταν ο μονεταρισμός⁴⁴.

Το μονεταριστικό δόγμα του οποίου «πνευματικός πατέρας» θεωρείται ο Milton Friedman, πραγματεύεται τη σχέση ανάμεσα στη προσφορά χρήματος και στον πληθωρισμό. Σύμφωνα με το εν λόγω οικονομικό μοντέλο, η ανεργία δεν μπορεί να εξαλειφτεί αλλά μπορεί να περιοριστεί κάτω από κάποια συγκεκριμένα επίπεδα. Ευρύτερα, η μείωση της ανεργίας προϋποθέτει την αύξηση της προσφοράς χρήματος κάτι όμως που οδηγεί σε αύξηση του πληθωρισμού και έρχεται σε σύγκρουση με τον βασικό στόχο της Ε.Κ.Τ.

Ο μονεταρισμός αποτελεί ένα νεοφιλελεύθερο μοντέλο το οποίο βασίζεται στην ύπαρξη μιας ενιαίας αγοράς και ταυτόχρονα δεν επιθυμεί κρατικές παρεμβάσεις γύρω από τη διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής από την κεντρική τράπεζα.

Από την άλλη πλευρά ο άλλος παράγοντας που διαμόρφωσε το μοντέλο της Ε.Κ.Τ. ήταν η στρατηγική θέση της Γερμανίας.

Κατά τη διάρκεια δημιουργίας της Ο.Ν.Ε. η Γερμανία αποτελούσε την ισχυρότερη οικονομία της Ευρώπης και ταυτόχρονα ήταν μια χώρα που χαρακτηριζόταν από χαμηλό πληθωρισμό. Επομένως, για να δεχτεί να εισέλθει σε μία ένωση με υψηλότερο πληθωρισμό έθεσε ως προϋπόθεση τη δημιουργία μιας κεντρικής τράπεζας προσανατολισμένης στον έλεγχο των τιμών.

Το ⁴⁵νεοφιλελεύθερο οικονομικό μοντέλο το οποίο επικρατεί έχει βασιστεί στο δόγμα κατά το οποίο «ο ισχυρότερος επικρατεί έναντι των αδυνάμων» εφαρμόστηκε και στην ευρωζώνη. Αναλυτικότερα, η Ο.Ν.Ε. λειτουργεί σύμφωνα με τα συμφέροντα της ισχυρότερης οικονομίας δηλαδή της Γερμανίας. Τα πρώτα χρόνια δημιουργίας της Ο.Ν.Ε. η Γερμανία

⁴⁴ Paul de Grauwe, *Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2001 (σελ. 271-276)

⁴⁵ Χρήστος Χατζηιωσήφ, *Η ευρωπαϊκή ενοποίηση η Γερμανία και η επιστροφή των εθνικισμών*, Εκδόσεις Βιβλιόραμα 2017(σελ 44-50)

γιγαντώθηκε οικονομικά λόγω της αύξησης των εξαγωγών της. Σε μία νομισματική ένωση με ελεύθερη αγορά μια ιδιαίτερα εξαγωγική χώρα είναι λογικό να εδραιωθεί οικονομικά. Συγκεκριμένα, η ενωμένη Ευρώπη αποτέλεσε για τη Γερμανία το πεδίο αγοράς το οποίο θα απορροφούσε τα εξαγόμενα προϊόντα της.

Με άλλα λόγια μια Ε.Ε. που δομήθηκε με ελεύθερη κίνηση κεφαλαίου και προϊόντων που δομήθηκε υπό αυτό το πρίσμα τόσο λόγω της Ε.Κ.Α.Χ. με την ελεύθερη μετακίνηση άνθρακα και χάλυβα όσο και πολύ περισσότερο λόγω της Ε.Ο.Κ. έδωσε τη δυνατότητα στη Γερμανία να αυξήσει τους αγοραστές των προϊόντων που εξάγει και να διευρύνει το χάσμα ανάμεσα σε αυτή και τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές οικονομίες.

Επιπροσθέτως, τόσο η ηγεμονική συμπεριφορά της Γερμανίας όσο και η οικονομική κρίση οδήγησε στο διαχωρισμό της Ευρώπης και συνέβαλε στη δημιουργία μιας Ευρώπης ταχυτήτων. Από τη μία μεριά εντοπίζονται οι οικονομίες που ευημερούν στα πλαίσια του ευρώ και από την άλλη οι εύθραυστες οικονομίες στις οποίες εφαρμόζονται πολιτικές λιτότητας.

Η Ε.Κ.Τ. αποτελεί ένα θεσμό της Ε.Ε. ο οποίος θα συνέβαλε στην οικονομική ολοκλήρωση. Η οικονομική ολοκλήρωση ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε. αποτελούσε στόχο από την ίδρυση της πρώτης συνθήκης της Ε.Ε. Η διαδικασία της ολοκλήρωσης προϋποθέτει την παραχώρηση εθνικής κυριαρχίας η οποία μεταφέρεται στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Έτσι και στην περίπτωση της Ε.Κ.Τ. οι κυβερνήσεις των κρατών μελών παραχωρούν εξουσία στις κεντρικές τράπεζες η οποία καταλήγει στην Ε.Κ.Τ. Ωστόσο, η εξουσία που εκχωρείται από τα κράτη-μέλη θα πρέπει ταυτόχρονα με την εξουσία να μεταφέρει και ευθύνες στην Ε.Κ.Τ. η οποία σε περίπτωση που δεν καταφέρει να φέρει εις πέρας τα καθήκοντα πρέπει να είναι υπόλογη στα κράτη-μέλη από τα οποία πηγάζει η εξουσία της και όχι το αντίστροφο δηλαδή να μην επιδέχεται κρατικές παρεμβάσεις⁴⁶.

Συμπερασματικά, ο βαθμός ανεξαρτησίας που απολαμβάνει η Ε.Κ.Τ. προσδιορίζει με τον πλέον προφανή τρόπο το δημοκρατικό έλλειμμα που χαρακτηρίζει τη νομισματική ένωση. Δηλαδή, μια κεντρική τράπεζα η οποία έχει εκχωρήσει τόσες εξουσίες από την ευρωπαϊκή

⁴⁶ Paul de Grauwe, *Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2001 (σελ 288)

πολιτική σκηνή δεν είναι υπόλογη σε κανέναν και τα μέλη της χαίρουν από πλήρη ανεξαρτησία στον τρόπο εφαρμογής των πολιτικών τους. Η νομισματική πολιτική που εφαρμόζει η Ε.Κ.Τ. και γενικότερα οι αποφάσεις που λαμβάνει επηρεάζουν άμεσα τις ζωές 300.000.000 εκ πολιτών της ευρωζώνης χαρακτηρίζονται από πλήρη ανεξαρτησία και οι πράξεις της διακρίνονται από έλλειψη διαφάνειας.

5.2 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μια συντηρητική τράπεζα

Η Ε.Κ.Τ. αποτελεί μία συντηρητική κεντρική τράπεζα διότι ο βασικός στόχος που έθεσε κατά τη σύσταση της ήταν ο περιορισμός του επιπέδου των τιμών σε επίπεδα κάτω του 2%. Αντίθετα, το καταστατικό της δεν αναφέρει ως βασικό στόχο την οικονομική μεγέθυνση ή την αύξηση της απασχόλησης. Σύμφωνα με τους αξιωματούχους της Ε.Κ.Τ. οι οποίοι δηλώνουν πως οι ευθύνες της περιορίζονται αποκλειστικά στον έλεγχο των τιμών και πως οι νομισματικές πολιτικές που εφαρμόζει δε στοχεύουν στη μείωση του φυσικού ποσοστού της ανεργίας οι τεχνοκράτες της Ε.Κ.Τ. θα μπορούσαν να αποκωδικοποιήσουν αυτό το φαινόμενο ως διαρθρωτικό και να μη του δώσουν την απαιτούμενη βαρύτητα⁴⁷.

Αναλυτικότερα, οι νομισματικές πολιτικές που ασκεί το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Κ.Τ. δεν επιδιώκουν τη μείωση της ανεργίας, αντίθετα αυτό το πρόβλημα επωμίζονται τα κράτη-μέλη ξεχωριστά τα οποία πρέπει να λάβουν διαρθρωτικά μέτρα.

Παρατηρείται λοιπόν, ένα φαινόμενο που μπορεί να χαρακτηριστεί παράδοξο, από τη μία μεριά υπάρχει μια ανεξάρτητη Ε.Κ.Τ. που δε δέχεται υποδείξεις στον τρόπο δράσης της και από την άλλη η ανάγκη για αύξηση της απασχόλησης στο εργατικό δυναμικό των χωρών για το οποίο η Ε.Κ.Τ. δηλώνει πως δεν είναι αρμόδια.

⁴⁷ Paul de Grauwe, *Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2001 (σελ 276-278)

Γίνεται λοιπόν σαφές, πως η Ε.Κ.Τ. έχει καταφέρει εμμέσως να περιορίσει το πεδίο ευθυνών της μόνο στη σταθερότητα των τιμών κάτι το οποίο περιορίζει υπερβολικά τα καθήκοντα της.

5.3 Κόστη Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης

Οι Συνθήκες της Ε.Ε. , στην πλειοψηφία τους, στόχευαν στην οικονομική ολοκλήρωση και στην αρμονική ανάπτυξη κυρίως μέσω της ίδρυσης της κοινής ευρωπαϊκής αγοράς.

Αυτό έγινε πράξη με τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. η οποία αποτελεί ένα εξελιγμένο στάδιο πολυεθνικής οικονομικής ολοκλήρωσης⁴⁸. Η οικονομική ολοκλήρωση αποτελεί μία διαδικασία σταδιακής απομάκρυνσης των φραγμών μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών ώστε οι αγορές τους να ενοποιηθούν. Ειδικότερα, η ευρωπαϊκή οικονομική ολοκλήρωση περιλαμβάνει την ένωση των αγορών των οικονομιών των κρατών μελών της Ευρωζώνης⁴⁹.

Τόσο η δημιουργία της Ο.Ν.Ε. όσο και η ίδρυση της Ε.Κ.Τ. συνοδεύτηκε από διθυράμβους και από πλήθος φιλοδοξιών για μία ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά. Αυτό συνέβη διότι, δημιουργήθηκε μια πολυεθνική ένωση η οποία σε εξωτερικό επίπεδο στόχευε στο να αποτελέσει μια υπερδύναμη στη παγκόσμια οικονομική σκηνή ώστε να καταφέρει να ανταγωνιστεί τις Η.Π.Α. και σε εσωτερικό θα συνέβαλε στην ισχυροποίηση των δεσμών μεταξύ των κρατών.

Ωστόσο, ⁵⁰η κοινή ενιαία νομισματική πολιτική από την Ε.Κ.Τ. στερεί από τα κράτη-μέλη της Ο.Ν.Ε. τη δυνατότητα άσκησης μιας ανεξάρτητης οικονομικής πολιτικής

⁴⁸ Νίκος Μούσης, *Ευρωπαϊκή Ένωση Δίκαιο Οικονομία Πολιτικές* , Εκδόσεις Παπαζήση ,2015(σελ 19)

⁴⁹ Σωτήρης Θεοδωρόπουλος, *Εξελίξεις και Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης,2006(σελ 16)

⁵⁰ Σωτήρης Θεοδωρόπουλος, *Εξελίξεις και Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης,2006(σελ 127-130)

προσαρμοσμένης στις ανάγκες της κοινωνίας. Συγκεκριμένα, ⁵¹ένα κράτος του οποίου η οικονομία χαρακτηρίζεται από ύφεση θα μπορούσε να μειώσει τα επιτόκια ώστε να τονωθεί η ζήτηση. Από τη άλλη μεριά, μία χώρα με αναπτυσσόμενη οικονομία θα μπορούσε να μειώσει τα επιτόκια ώστε να αποφευχθεί η υπερθέρμανση της οικονομίας. Αυτό όμως, δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε μια κοινή νομισματική ένωση αφού ισχύει η αρχή «ένα μέγεθος για όλους».

Η ίδρυση της Ο.Ν.Ε. έχει δομηθεί στη θεωρία της Άριστης Νομισματικής Περιοχής, της οποίας θεμελιωτής είναι ο R. Mundell το 1961 . Σύμφωνα με την εν λόγω θεωρία υπάρχει μια νομισματική περιοχή η οποία διαθέτει το άριστο νομισματικό μέγεθος . Σε αυτό το σημείο η ίδρυση της κοινής νομισματικής ένωσης κρίνεται συμφέρουσα, διότι τα πλεονεκτήματα συμμετοχής σε αυτή υπερτερούν των μειονεκτημάτων.

Σε αυτή τη θεωρία πολλοί καταξιωμένοι οικονομολόγοι ήταν σκεπτικοί, όπως ο Paul de Grauwe και ο Paul Krugman, διότι όπως υποστήριζαν η Ο.Ν.Ε. δεν αποτελούσε μία άριστη νομισματική περιοχή.

Η Ο.Ν.Ε. αποτελείται από διαφορετικές χώρες με συγκεκριμένες οικονομίες και ξεχωριστές ανάγκες. Σε μία κοινή νομισματική ένωση η ευημερία μιας χώρας μπορεί να συνεπάγεται την αδυναμία κάποιας άλλης. Για παράδειγμα, μία διαταραχή στη ζήτηση μιας χώρας μειώνει το Α.Ε.Π. , αυξάνει την ανεργία και δημιουργεί ζημιές στο ισοζύγιο της. Παράλληλα, σε μία άλλη χώρα θα αυξηθεί η ζήτηση και τα αποτελέσματα που θα παρατηρηθούν θα είναι αντίστροφα.

Επιπροσθέτως, ⁵² η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά της οποίας η δημιουργία συνδέθηκε με αρκετές προσδοκίες για την εμπορική συνεργασία των κρατών αποδείχτηκε πως ευνόησε οικονομικά τις χώρες της βόρειας Ευρώπης έναντι της νότιας και αύξησε το οικονομικό χάσμα μεταξύ τους.

⁵¹ Simon Hix, *Το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Εκδόσεις Μεταίχμιο 2009(σελ 409)

⁵² <https://powerpolitics.eu/το-δομικό-πρόβλημα-της-οικονομικής-κα/>

Σε όλα αυτά προστέθηκε η κρίση των στεγαστικών δανείων το 2008 που ανέδειξε όλες τις αδυναμίες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τους λανθασμένους χειρισμούς της Ε.Κ.Τ. στην κρίση της Ευρωζώνης.

5.4 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οικονομική κρίση

5.4.1 Λίγα λόγια για τη στεγαστική κρίση

Η αφετηρία της στεγαστικής κρίσης εντοπίζεται το 2008 στις Η.Π.Α.

Η ιστορία της ξεκινάει με την ταυτόχρονη κατάργηση των διοικητικών κανόνων στα μεγάλα χρηματιστήρια της Ευρώπης, Ασίας και Αμερικής και την άρση των εμποδίων στη μεταφορά κεφαλαίων οδήγησε στην ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών αγορών. Τα παραπάνω συνέβαλαν στην εμφάνιση επενδυτικών τραπεζών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τις επενδύσεις υψηλού κινδύνου οι οποίες παρέχουν υψηλότερες αποδόσεις.

Η κρίση χαρακτηρίστηκε στεγαστική επειδή η αγορά ακίνητης περιουσίας μέσω δανεισμού παρουσίασε άνοδο στις Η.Π.Α. διότι:

- Η μείωση της μισθωτής εργασίας ανάγκασε τους πολίτες στην λήψη στεγαστικών δανείων για αγορά στέγης.
- Τα χαμηλά επιτόκια έκαναν τη λήψη δανείων συμφέρουσα.
- Η διάδοση χρηματοοικονομικών εργαλείων και κυρίως των C.D.O. (Collateralized Debt Obligation) τα οποία μπορεί να περιέχουν δάνεια τόσο υψηλής όσο και

χαμηλής αξιολόγησης, οπότε με αυτόν τον τρόπο δάνεια αμφιβόλου αξιολόγησης θεωρήθηκαν αξιόπιστα.

Έτσι, με σκοπό την αύξηση του κέρδους, χρηματοοικονομικοί οργανισμοί δάνειζαν επιχειρήσεις και νοικοκυριά, κάποια εξ αυτών χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας. Τα ενυπόθηκα δάνεια πρόσφεραν υψηλές αποδόσεις οπότε εγκρίθηκε η χορήγηση δανείου σε δανειολήπτες με χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα.

Όλη αυτή η αυξημένη ζήτηση και η ανοδική πορεία στην αγορά ακινήτων οδήγησε στην άνοδο των τιμών και στη δημιουργία της ιδέας πως τα δάνεια θα ξεπληρωθούν. Ταυτόχρονα, τα στεγαστικά και τα εμπορικά δάνεια μετατράπηκαν σε ομολογίες τις οποίες οι τράπεζες πουλούσαν σε επενδυτές, οι οποίοι δεν γνώριζαν ότι οι ομολογίες που αγοράζουν ήταν τοξικές.

Το 2007 ο στεγαστικός τομέας των Η.Π.Α. ήρθε αντιμέτωπος με την αθέτηση πληρωμών, με τις κατασχέσεις και τη μείωση της χρηματοδότησης προς τα στεγαστικά δάνεια.

Παράλληλα, η μειωμένη ζήτηση συνέβαλε στην πτώση των τιμών επιδεινώνοντας την κρίση στον στεγαστικό τομέα και όταν αυξήθηκαν οι αθετήσεις στις δόσεις και οι καθυστερήσεις πληρωμών αρκετοί επενδυτικοί οργανισμοί φάνηκαν εκτεθειμένοι.

Αρχικά, το Μάρτιο του 2008 κατέρρευσε η Bear Sterns αλλά η χρεοκοπία της αποφεύχθηκε ύστερα από παρέμβαση της FED. Ωστόσο, κάτι παρόμοιο δεν συνέβη όταν κατέρρευσε η Lehman Brother. Η χρεοκοπία της ανέδειξε όλα τα προβλήματα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τότε έγινε προφανές πως το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό οικοδόμημα στηριζόταν σε μία «φούσκα» χρεών. Μαζικές αναλήψεις και πωλήσεις τοξικών τίτλων ενίσχυσαν την κρίση, οι συναλλαγές μεταξύ χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σταμάτησαν και η κρίση επεκτάθηκε λόγω των παγκοσμιοποιημένων αγορών⁵³.

⁵³ Νίκος Λέανδρος, *Οικονομική Κρίση και Σύγχρονη Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Διόνικος, 2012 (σελ 224-234)

5.4.2 Κρίση στην Ευρωζώνη

Από την παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση δε θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη η Ε.Ε.

Το κραχ του 2008 έδωσε στον ευρωπαϊκό καπιταλισμό ένα γερό πλήγμα.

Αρχικά, οι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι υποστήριζαν πως η κρίση δεν θα άγγιζε την Ευρώπη και ότι οι ευρωπαϊκές τράπεζες ήταν διασφαλισμένες, σύντομα όμως αποδείχτηκε το μέγεθος του σφάλματος τους. Τότε, διάφοροι ευρωπαϊκοί θεσμοί, ανάμεσα τους η Ε.Κ.Τ., αποπειράθηκαν να διασώσουν τις ευρωπαϊκές τράπεζες χορηγώντας τους τεράστιες ποσότητες δημόσιου χρήματος. Με αυτόν τον τρόπο, το τοξικό χρήμα που υπήρχε αντικαταστάθηκε με δημόσιο πηγή του οποίου ήταν οι φορολογούμενοι των κρατών-μελών. Αυτό συνέβαλε στη διόγκωση των δημόσιων χρεών των χωρών σε δυσθεώρητα ύψη⁵⁴.

Από την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης το 2008 και έπειτα πολλά κράτη εντός της Ε.Ε. ήρθαν αντιμέτωπα με οικονομικές δυσχέρειες. Αρχικά, έκανε την εμφάνιση της στην Ουγγαρία, στη Λετονία και στη Ρουμανία οδηγώντας και τις τρεις χώρες σε ειδικά καθεστώτα δανειοδότησης από την Ε.Ε. και το Δ.Ν.Τ.

Αξίζει να αναφερθεί πως, και τα τρία κράτη-μέλη βρίσκονταν σε προγράμματα σύγκλισης για την ένταξη τους στην Ο.Ν.Ε. και την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος.

Όσον αφορά τις χώρες εντός της Ευρωζώνης, πολλές αντιμετώπιζαν προβλήματα αφού τράπεζες και επιχειρήσεις σε κρίσιμους τομείς πλήττονταν από την κρίση. Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις αποπειράθηκαν να σώσουν τόσο τον τραπεζικό τομέα όσο και άλλους καίριους τομείς, ωστόσο το αποτέλεσμα ήταν η χειροτέρευση των δημοσιονομικών μεγεθών τους.

⁵⁴ Γιάννης Βαρουφάκης, Τάσος Πατώκος, Λευτέρης Τσερκέζης, Χρήστος Κουτσοπέτρος, *Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη το 2011*, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών εξελίξεων Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, 2011 (σελ 32)

Η κρίση έφερε στο προσκήνιο τις δημοσιονομικές επιδόσεις των κρατών-μελών της ευρωζώνης, στις οποίες παρατηρούνταν αύξηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Αυτό συνέβη διότι, τα δημόσια έσοδα μειώνονταν, κυρίως λόγω της μείωσης των φορολογικών εισπράξεων από το κράτος και επειδή οι δαπάνες ελαττώθηκαν.

Το 2009, για την πλειοψηφία των χωρών της Ε.Ε. κινήθηκε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος και ενισχύθηκαν οι πιέσεις και οι έλεγχοι στα κράτη-μέλη ώστε να επιτευχθεί δημοσιονομική πειθαρχία. Παρόλο που ένα από τα κριτήρια σύγκλισης αφορούσε το χρέος, αυτό δεν είχε απασχολήσει τη διαδικασία επιτήρησης κάτι που συνέβαλε στη συντήρηση της δυναμικής της οικονομικής κρίσης⁵⁵.

Αξίζει να σημειωθεί πως, κατά τη διάρκεια εισαγωγής του ευρώ επηρεάστηκαν διαφορετικά οι χώρες του πυρήνα σε σχέση με τις χώρες της περιφέρειας. Συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε μεταφορά κεφαλαίων από τις χώρες του πυρήνα της ευρωζώνης προς τις χώρες της περιφέρειας. Οι χώρες της περιφέρειας εμφάνιζαν ένα μικρό έλλειμμα, το οποίο τα επόμενα χρόνια συνεχώς αυξάνονταν. Ταυτόχρονα όμως, το πλεόνασμα τρεχουσών συναλλαγών των χωρών του πυρήνα αυξήθηκε κατά το ίδιο σχεδόν ποσό, εξισορροπώντας έτσι το αυξανόμενο έλλειμμα των περιφερειακών χωρών. Συνοψίζοντας, μετά την εισαγωγή του ευρώ παρατηρήθηκε μεγάλη εκροή κεφαλαίων από τις χώρες του πυρήνα, κάτι που βελτίωσε το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών τους, με ταυτόχρονη εκροή κεφαλαίων στις περιφερειακές χώρες με αποτέλεσμα την επιδείνωση του ισοζυγίου τους και τη δημιουργία ελλειμμάτων⁵⁶.

Όταν η κρίση μετατράπηκε από τραπεζική σε κρίση δανεισμού των χωρών το ολοένα και αυξανόμενο δημόσιο χρέος αποτέλεσε το έναυσμα επιδείνωσης της κρίσης. Επίσης, σε αυτό συνέβαλλαν οι εξής⁵⁷ παράγοντες:

- Αρκετές χώρες της ευρωζώνης είχαν ήδη υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους.

⁵⁵ Neil Nugent, *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση Ιστορία Θεσμός Πολιτικές*, Εκδόσεις Σαβάλλας, 2012(σελ 615-618)

⁵⁶ Μανώλης Γαλενιανός, *Η Ελληνική Κρίση: Αίτια και Επιπτώσεις*, Παρατηρητήριο για την Κρίση, Ερευνητικό κείμενο 2015(σελ 17)

⁵⁷ Γιάννης Βαρουφάκης, Τάσος Πατώκος, Λευτέρης Τσερκέζης, Χρήστος Κουτσοπέτρος, *Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη το 2011*, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών εξελίξεων Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ,2011(σελ 63)

- Οι κρατικές ενισχύσεις προς τα τραπεζικά συστήματα ενίσχυσαν τα δημόσια χρέη των χωρών.
- Η απροθυμία της Ε.Κ.Τ. να ασκήσει πληθωριστική πολιτική.
- Το μικρό μέγεθος δευτερογενών αγορών των περιφερειακών οικονομιών, το οποίο διευκόλυνε την άσκηση πιέσεων στα περιθώρια των επιτοκίων δανεισμού τους, αλλά και την μετατροπή των πιέσεων σε κρίση δανεισμού.
- Η αντιμετώπιση την ελληνικής περίπτωσης η οποία βγήκε από τις αγορές.

Η αντιμετώπιση της κρίσης από την Ε.Ε. ήταν καθυστερημένη. Η πολιτική ελίτ της Ευρώπης αποδέχτηκε τελικά την συμφωνία για τη διάσωση των χωρών που ήρθαν αντιμέτωπες με οικονομικές δυσχέρειες. Η αντιμετώπιση αυτή, έλαβε χώρα με τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας(EFSF) ρόλος του οποίου ήταν να δανείζει εκ μέρους των χωρών της ευρωζώνης στο σύνολο. Το κεφάλαιο που διέθετε για να εκπληρώσει το στόχο του και να διατηρήσει την ευρωζώνη ως μία υγιή οικονομική ένωση ήταν 60 δις. ευρώ τα οποία προέρχονταν από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. και του Δ.Ν.Τ. και ταυτόχρονα είχε τη δυνατότητα να δανειστεί 440 δις. ακόμα τα οποία θα μπορούσε να δανειστεί από τις αγορές. Σκοπός του ήταν να δανείζει εκ μέρους του ευρωσυστήματος τις χώρες που είχαν αποκλειστεί από τις αγορές. Ωστόσο, η κριτική που του ασκήθηκε αφορούσε τις ενέργειες του και συγκεκριμένα πως τα χρήματα που δάνειζε χορηγούνταν στις χρεωκοπημένες ευρωπαϊκές τράπεζες και πως τα χρήματα που δανείζονταν προέρχονταν από τοξικά ευρωομόλογα δομημένα με τρόπο παρόμοιο όπως των C.D.O.

Αξίζει να σημειωθεί πως το 2013 το EFSF μετατράπηκε στο Ευρωπαϊκό Μηχανισμό

Σταθερότητας (European Stability Mechanism- ESM).⁵⁸

Κατά την εκδήλωση της κρίσης πολλές χώρες της ευρωζώνης ήρθαν αντιμέτωπες με οικονομικές δυσχέρειες.

⁵⁸ Γιάννης Βαρουφάκης, Τάσος Πατάκος, Λευτέρης Τσερκέζης, Χρήστος Κουτσοπέτρος, *Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη το 2011*, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών εξελίξεων Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ,2011(σελ 129-131)

Αρχικά, η Ελλάδα εντάχθηκε σε ένα ειδικό καθεστώς χρηματοδότησης σύμφωνα με το οποίο δανειζόταν τόσο από κράτη-μέλη της Ε.Ε. όσο και από το Δ.Ν.Τ.

Στη συνέχεια και άλλα κράτη εντός της ευρωζώνης ήρθαν αντιμέτωπα με ειδικά καθεστάτα δανειοδότησης και συγκεκριμένα η Ιρλανδία και η Πορτογαλία. Η κρίση δανεισμού πολλών κρατών-μελών της ευρωζώνης λειτούργησε διαχυτικά και για άλλες χώρες εντός της Ο.Ν.Ε. όπως η Ιταλία και η Ισπανία οι οποίες αναγκάστηκαν να ακολουθήσουν πολιτικές δημοσιονομικής πειθαρχίας.

Τα μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης που εφαρμόστηκαν τόσο από την Ε.Ε. όσο και από την Ε.Κ.Τ. εστίασαν στην οικονομική λιτότητα, στην απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων και στην μείωση των κοινωνικών δαπανών τα οποία συνέβαλλαν στην ενίσχυση της δυναμικής της κρίσης και στην συνέχιση της οικονομικής ύφεσης που χαρακτήριζε την Ε.Ε.⁵⁹

Αξίζει να σημειωθεί πως από την ευρωπαϊκή πλευρά δημιουργήθηκε η Τρόικα, μία επιτροπή που αποτελείτο από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

⁵⁹ Neil Nugent, *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση Ιστορία Θεσμός Πολιτικές*, Εκδόσεις Σαβάλλας, 2012(σελ 617-618)

5.4.3 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και ελληνική οικονομική κρίση

Πριν την εκδήλωση της κρίσης και συγκεκριμένα τη δεκαετία του 1990, η ελληνική οικονομία παρουσίαζε έναν ιδιαίτερα υψηλό ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης, υψηλότερο από το μέσο όρο των χωρών στον πυρήνα της ευρωζώνης. Η οικονομική μεγέθυνση οφειλόταν στην άφθονη και χαμηλού κόστους εισροή δανειακών κεφαλαίων. Το χαμηλό κόστος δανεισμού συνέβαλε στην αύξηση των δίδυμων ελλειμμάτων, δηλαδή του υψηλού δημόσιου χρέους και της εμφάνισης ελλείμματος στο ισοζύγιο συναλλαγών, οπότε σε περίπτωση παύσης δανεισμού η οικονομία θα βρισκόταν εκτεθειμένη⁶⁰.

Το έναυσμα της ελληνικής κρίσης εντοπίζεται το 2010, όταν το δημόσιο δε μπορούσε να δανείζεται με βιώσιμα επιτόκια. Συγκεκριμένα, όταν οι αγορές πείστηκαν πως η ελληνική οικονομία δε θα έχει τη δυνατότητα να αναχρηματοδοτεί το δημόσιο χρέος της σταμάτησε ο δανεισμός της χώρας. Από τότε η οικονομία έχει εισέλθει σε περίοδο ύφεσης.

Η Ε.Κ.Τ. αντιλήφθηκε αρχικά την κρίση ως κρίση ρευστότητας στις ευρωπαϊκές τράπεζες οπότε περιορίστηκε στην παροχή ρευστότητας προς αυτές. Παράλληλα, έμεινε προσκολλημένη στην αντιπληθωριστική της πολιτική αρνούμενη να μειώσει τα επιτόκια.

Η στάση της ευρωπαϊκής πλευράς ήταν αρνητική όσο αφορούσε τη διάσωση της ελληνικής οικονομίας, τη μείωση των επιτοκίων και το κούρεμα του δημόσιου χρέους⁶¹.

Η Ε.Κ.Τ. μέσω των πολιτικών της ενθάρρυνε το δανεισμό της Ελλάδας ενισχύοντας τη διόγκωση των δίδυμων ελλειμμάτων. Επίσης, αρνείται το «κούρεμα» του δημόσιου χρέους διότι επιθυμούσε να προστατεύσει τις τράπεζες και συγκεκριμένα αυτές με ελληνικά

⁶⁰ Νίκος Κουτσιαράς, Ζήσης Μανουζάς, *Η ΕΚΤ για την Ελλάδα: Πότε ανεξάρτητη και πότε συντηρητική*, Παρατηρητήριο για την κρίση, Ερευνητικό κείμενο 2016(σελ 6)

⁶¹ Γιάννης Βαρουφάκης, Τάσος Πατώκος, Λευτέρης Τσερκέζης, Χρήστος Κουτσοπέτρος, *Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη το 2011*, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών εξελίξεων Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ,2011(σελ 127)

ομόλογα στους ισολογισμούς τους. Η ανταπόκριση της Ε.Κ.Τ. στην ελληνική κρίση έγινε με την αποδοχή των υποβαθμισμένων ελληνικών ομολογών και με τη χορήγηση ρευστότητας στις ελληνικές τράπεζες. Ταυτόχρονα, μέσω της συμμετοχής της στην Τρόικα πίεζε για μια σκληρή δημοσιονομική εξυγίανση ώστε η ελληνική οικονομία να παρουσιάσει πλεόνασμα και να μπορεί να χρηματοδοτεί το δημόσιο χρέος της.

Η πολιτική της Ε.Κ.Τ. σχετίζεται με τις αποφάσεις που αφορούν τα ⁶²κριτήρια αποδοχής κυβερνητικών τίτλων ως ενεχύρων και στην παροχή έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα. Κάτι για το οποίο δεν είναι άμεσα υπεύθυνη η ίδια αλλά η εθνική κεντρική τράπεζα κάθε χώρας, ωστόσο το Δ.Σ. της Ε.Κ.Τ. μπορεί είτε να εγκρίνει είτε να απορρίψει την πρόταση.

Σύμφωνα με τα κριτήρια αποδοχής τίτλων ως ενεχύρων, η Ε.Κ.Τ. παρέχει ρευστότητα στις τράπεζες αναλαμβάνοντας τους κινδύνους στον ισολογισμό της. Ειδικότερα, η Ε.Κ.Τ. αποδέχτηκε ομόλογα του ελληνικού κράτους τα οποία βρίσκοντας εκτός αγορών και είχαν χαρακτηριστεί ως «σκουπίδια». Με αυτόν τον τρόπο, η Ε.Κ.Τ. αναίρεσε την αξιολόγηση ομολόγων από τους οίκους αξιολόγησης αποδεχόμενη τα εν λόγω ομόλογα στους ισολογισμούς της. Με αυτή τη μέθοδο η Ε.Κ.Τ. αποσκοπούσε να μειώσει την ανησυχία στους επενδυτές ώστε να μπορεί η ελληνική οικονομία να έχει πρόσβαση στις αγορές. Για αυτό της ασκήθηκε κριτική διότι προσπαθώντας να διαχειριστεί τον κίνδυνο και να αμβλύνει τις εντυπώσεις η Ε.Κ.Τ. άσκησε σκληρή δημοσιονομική προσαρμογή. Αυτό μπορούσε να το επιτύχει ως μέλος της Τρόικας παρεμβαίνοντας και απαιτώντας εμπροσθοβαρή δημοσιονομική πολιτική. Ωστόσο, το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής απέτυχε δημιουργώντας περαιτέρω ύφεση.

Γενικότερα, η Ε.Κ.Τ. χρησιμοποιεί την πολιτική αποδοχής ενεχύρων ως μέσο άσκησης πίεσης αποδοχής των Μνημονίων. Κάτι παρόμοιο συνέβη το 2015 όταν ακύρωσε το επιλέξιμο των ελληνικών ομολόγων, δικαιολογώντας τη στάση της ως πιθανή αποτυχία της αξιολόγησης στην οποία η ίδια συμμετείχε.

Ο λόγος άσκησης την πολιτικής των ενεχύρων αφορά την ενίσχυση την κεφαλαιακής επάρκειας των ευρωπαϊκών τραπεζών οι οποίες κατέχουν ελληνικά ομόλογα ώστε να

⁶² Νίκος Κουτσιαράς, Ζήσης Μανουζάς, *Η ΕΚΤ για την Ελλάδα: Πότε ανεξάρτητη και πότε συντηρητική*, Παρατηρητήριο για την κρίση, Ερευνητικό κείμενο 2016(σελ 13-19)

διαφυλαχτεί η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και η μετάδοση της κρίσης. Δηλαδή, η Ε.Κ.Τ. αγοράζοντας ελληνικά ομόλογα αναλαμβάνει η ίδια τον κίνδυνο και ταυτόχρονα για να περιορίσει τον κίνδυνο που η ίδια ανέλαβε πιέζει για ταχύτερη δημοσιονομική προσαρμογή μεταφέροντας τον κίνδυνο από τις τράπεζες στους φορολογούμενους⁶³.

Πέρα από τα παραπάνω η Ε.Κ.Τ. παρέχει στην Τράπεζα της Ελλάδος έκτακτη ρευστότητα. Μέσω αυτού η Τράπεζα της Ελλάδος χρηματοδοτεί τις εγχώριες τράπεζες οι οποίες με αυτόν τον τρόπο αναλαμβάνουν οι ίδιες τον κίνδυνο. Ο μηχανισμός έκτακτης ρευστότητας εφαρμόζεται όταν παρατηρείται έλλειψη επιλέξιμων προς ενεχυρίαση χρεογράφων από το ευρωσύστημα. Αξίζει να σημειωθεί πως το επιτόκιο είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο του ευρωσυστήματος με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους δανεισμού.

Στην ελληνική κρίση δύο φορές χρησιμοποιήθηκε ο μηχανισμός έκτακτης ρευστότητας. Ο κοινός παρονομαστής και των δύο γεγονότων είναι η χρηματοπιστωτική αβεβαιότητα, ο φόβος της χρεοκοπίας, η εκροή καταθέσεων και η φημολογία για έξοδο της χώρας από την ευρωζώνη.

Το 1^ο επεισόδιο εντοπίζεται το 2012, όπου η πολιτική αβεβαιότητα γύρω από το σχηματισμό κυβέρνησης εντείνεται με ταυτόχρονη εκροή καταθέσεων από τις τράπεζες. Τότε οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες των τραπεζών για ρευστότητα καλύφθηκαν μέσω του μηχανισμού παροχής έκτακτης ρευστότητας.

Το 2^ο επεισόδιο συνέβη το 2015 όταν η Ε.Κ.Τ. αρνείται να δεχτεί ελληνικά κυβερνητικά ομόλογα. Ο φόβος για έξοδο της χώρας από την ευρωζώνη διογκωνόταν συνεχώς με συνέπεια την εκροή χρημάτων προς τις τράπεζες του εξωτερικού. Η ανακοίνωση δημοψηφίσματος ενίσχυσε τις ανησυχίες και προκάλεσε πανικό. Τότε αποφασίστηκαν τα capital control, δηλαδή ένα συγκεκριμένο όριο ημερήσιας ανάληψης μετρητών, μία κίνηση

⁶³ Νίκος Κουτσιαράς, Ζήσης Μανουζάς, *Η ΕΚΤ για την Ελλάδα: Πότε ανεξάρτητη και πότε συντηρητική*, Παρατηρητήριο για την κρίση, Ερευνητικό κείμενο 2016(σελ 19-20)

από την ευρωπαϊκή πλευρά η οποία αποσκοπούσε στην άσκηση πίεσης για την κατάληξη της απόφασης του δημοψηφίσματος⁶⁴.

Συμπερασματικά, η Ε.Κ.Τ. άργησε να συνειδητοποιήσει το μέγεθος της κρίσης. Στη συνέχεια, μέσω της συμμετοχής της στη Τρόικα πίεσε για λήψη σκληρών μέτρων τα οποία απέτυχαν και συνέβαλλαν στη διόγκωση της ύφεσης. Επίσης, πολλές φορές οι δράσεις της ξεπέρασαν τα όρια των καθηκόντων της και ταυτόχρονα συνέχισε να λειτουργεί συντηρητικά μένοντας προσκολλημένη στον πρωταρχικό της στόχο, του ελέγχου του πληθωρισμού. Ακόμη χρησιμοποίησε διάφορα μέσα με σκοπό να ασκήσει πιέσεις ώστε να επιτύχει τα συμφέροντα της. Παράλληλα, μέσω της συμμετοχής της στη Τρόικα πρότεινε μέτρα τα οποία απέτυχαν και συνέβαλε στη συνέχιση της διογκούμενης ύφεσης στην ελληνική οικονομία. Τέλος, μέσω των κινήσεων της προσπάθησε να κατευθύνει τις εξελίξεις με τρόπους που ικανοποιούν τα τραπεζικά κυρίως συμφέροντα.

⁶⁴ Νίκος Κουτσιαράς, Ζήσης Μανουζάς, *Η ΕΚΤ για την Ελλάδα: Πότε ανεξάρτητη και πότε συντηρητική*, Παρατηρητήριο για την κρίση, Ερευνητικό κείμενο 2016(σελ 24-28)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια πολιτική ένωση μεταξύ 28 κρατών. Δημιουργήθηκε ώστε τα κράτη-μέλη που την απαρτίζουν να λειτουργούν αρμονικά και ειρηνικά μεταξύ τους και στόχευε τόσο στη πολιτική όσο και στην οικονομική ολοκλήρωση.

Η Οικονομική Νομισματική Ένωση αποτέλεσε ένα στάδιο προηγμένης οικονομικής ολοκλήρωσης και απαρτίζεται από 19 κράτη-μέλη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως το κοινό τους νόμισμα.

Για τη διαχείριση του κοινού νομίσματος δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία αποτελεί έναν από τους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι μια πλήρως ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα η οποία δεν επιδέχεται κρατικές παρεμβάσεις στις πράξεις της.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει δομηθεί γύρω από ένα στόχο που είναι η σταθερότητα των τιμών. Παράλληλα, είναι υπεύθυνη για τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής που είναι μια ιδιαίτερα κρίσιμη διαδικασία στα πλαίσια της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης.

Από την άλλη πλευρά, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι ένας θεσμός που διαθέτει υπερβολική ανεξαρτησία στο πεδίο δράσης της με ταυτόχρονα περιορισμένη λογοδοσία και έλλειψη διαφάνειας γύρω από τις κινήσεις της. Επίσης, χαρακτηρίζεται συντηρητική αφού ο πρωταρχικός στόχος που έχει θέσει περιορίζει τις αρμοδιότητες της.

Τέλος, η οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 στις Η.Π.Α. επηρέασε καταλυτικά την Ευρωπαϊκή Ένωση και ανέδειξε αρκετές αδυναμίες της, όπως η σαθρή δομή της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης. Ταυτόχρονα, επηρέασε αρκετές χώρες τόσο εντός όσο και εκτός της ευρωζώνης οι οποίες αναγκάστηκαν να εισέλθουν σε ειδικά καθεστώτα δανειακών χρηματοδοτήσεων.

Στο ελληνικό ζήτημα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απαίτησε δημοσιονομική εξυγίανση μέσω της αυστηρής λιτότητας η οποία απέτυχε καθώς η ελληνική οικονομία βρίσκεται ακόμα σε ύφεση. Επίσης, χρησιμοποίησε διάφορες μεθόδους άσκησης πίεσης ώστε να κατευθύνει τις οικονομικές εξελίξεις στην ευρωζώνη και πολλές φορές ενήργησε εκτός των ορίων δράσης της.

Αξίζει να αναφερθεί πως, παρ' όλες τις κινήσεις από τους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης πολλές χώρες ακόμα αντιμετωπίζουν δυσχέρειες και οι οικονομίες τους χαρακτηρίζονται από ύφεση με την ευθύνη να βαραίνει τόσο τους ευρωπαϊκούς θεσμούς όσο και συγκεκριμένα την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για τα μέτρα που έλαβαν και τις πολιτικές που εφάρμοσαν.

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΣΥΝΘΗΚΕΣ Ε.Ε.	ΥΠΟΓΡΑΦΗ	ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ
Ε.Κ.Α.Χ.	18/04/1951	23/03/1952
Συνθήκη της Ρώμης	25/03/1957	01/01/1958
Συνθήκη Συγχώνευσης	08/04/1965	01/07/1967
Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη	17/02/1986	01/07/1987
Συνθήκη του Μάαστριχτ	07/02/1992	01/11/1993
Συνθήκη του Άμστερνταμ	02/01/1997	01/05/1999
Συνθήκη της Νίκαιας	26/02/2001	01/02/2003
Συνθήκη της Λισαβόνας	13/12/2007	01/12/2009

Πηγή : https://europa.eu/european-union/law/treaties_el

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ε.Ε.
01/01/1958	Βέλγιο, Γαλλία, Δυτική Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο
01/01/1973	Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία
01/01/1981	Ελλάδα
01/01/1986	Ισπανία, Πορτογαλία
01/01/1995	Αυστρία, Φινλανδία, Σουηδία
01/05/2004	Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσέχικη Δημοκρατία
01/01/2007	Βουλγαρία, Κροατία
01/07/2015	Κροατία

Πηγή : https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries_el

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ο.Ν.Ε.
01/01/1999	Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Φινλανδία
01/01/2001	Ελλάδα
01/01/2007	Σλοβενία
01/01/2008	Κύπρος, Μάλτα
01/01/2009	Σλοβακία
01/01/2011	Εσθονία
01/01/2014	Λετονία
01/01/2015	Λιθουανία

Πηγή : https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries_el

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Άρθρο 1

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών

Σύμφωνα με το άρθρο 282, παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες συγκροτούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με νόμισμα το ευρώ συγκροτούν το Ευρωσύστημα. Το ΕΣΚΤ και η ΕΚΤ εκτελούν τις λειτουργίες τους και ασκούν τις δραστηριότητές τους σύμφωνα με τις διατάξεις των Συνθηκών και του παρόντος καταστατικού.

Άρθρο 2

Στόχοι

Σύμφωνα με τα άρθρα 127 παράγραφος 1 και 282, παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Ένωση προκειμένου να συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της Ένωσης που ορίζονται στο άρθρο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το ΕΣΚΤ ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, και σύμφωνα με τις αρχές που εξαγγέλλονται στο άρθρο 119 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 3

Καθήκοντα

3.1. Σύμφωνα με το άρθρο 127 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ είναι:

- να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Ένωσης,
- να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 219 της εν λόγω Συνθήκης,
- να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών,
- να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.

3.2. Σύμφωνα με το άρθρο 127 παράγραφος 3 της εν λόγω Συνθήκης, η τρίτη περίπτωση του άρθρου 3.1 δεν θίγει την εκ μέρους των κυβερνήσεων των κρατών μελών κατοχή και διαχείριση των τρεχόντων ταμειακών υπολοίπων σε συνάλλαγμα.

3.3. Σύμφωνα με το άρθρο 127 παράγραφος 5 της εν λόγω Συνθήκης, το ΕΣΚΤ συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Άρθρο 4

Συμβουλευτικές Λειτουργίες

Σύμφωνα με το άρθρο 127 παράγραφος 4 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

α) Η γνώμη της ΕΚΤ ζητείται:

- για κάθε προτεινόμενη πράξη της Ένωσης που εμπίπτει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της,
- από τις εθνικές αρχές για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της, εντός όμως των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 41,

β) η ΕΚΤ μπορεί να διατυπώνει γνώμες προς τα θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης ή τις εθνικές αρχές για θέματα του πεδίου των αρμοδιοτήτων της.

Άρθρο 5

Συλλογή στατιστικών πληροφοριών

5.1. Προκειμένου να εκπληρώσει τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ, η ΕΚΤ, με τη βοήθεια των εθνικών κεντρικών τραπεζών, συλλέγει τις αναγκαίες στατιστικές πληροφορίες είτε από τις αρμόδιες εθνικές αρχές είτε απευθείας από οικονομικούς παράγοντες. Για το σκοπό αυτό, συνεργάζεται με τα θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης και με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή τρίτων χωρών και με διεθνείς οργανισμούς.

5.2. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες εκτελούν, στο βαθμό που είναι δυνατόν, τα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 5.1.

5.3. Η ΕΚΤ προωθεί την εναρμόνιση, όπου είναι αναγκαίο, των κανόνων και πρακτικών που διέπουν τη συλλογή, επεξεργασία και διανομή των στατιστικών στοιχείων στους τομείς που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της.

5.4. Το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 41, ορίζει τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που έχουν υποχρέωση να παρέχουν πληροφορίες, το καθεστώς απορρήτου και τις κατάλληλες διατάξεις επιβολής κυρώσεων.

Άρθρο 6

Διεθνής συνεργασία

6.1. Στο πεδίο της διεθνούς συνεργασίας σχετικά με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο ΕΣΚΤ, η ΕΚΤ αποφασίζει τον τρόπο εκπροσώπησης του ΕΣΚΤ.

6.2. Η ΕΚΤ και, με την έγκρισή της, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να συμμετέχουν σε διεθνείς νομισματικούς οργανισμούς.

6.3. Οι διατάξεις του άρθρου 6.1 και 6.2 ισχύουν υπό την επιφύλαξη του άρθρου 138 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΣΚΤ

Άρθρο 7

Ανεξαρτησία

Σύμφωνα με το άρθρο 130 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες και το παρόν καταστατικό, ούτε η ΕΚΤ ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψεως αποφάσεων των εν λόγω οργανισμών, ζητά ή δέχεται υποδείξεις από θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμούς της Ένωσης, από οποιαδήποτε κυβέρνηση κράτους μέλους ή από οποιονδήποτε άλλο οργανισμό. Τα θεσμικά και λοιπά όργανα ή οργανισμοί της Ένωσης, καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών κατά την άσκηση των καθηκόντων του.

Άρθρο 15

Υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων

15.1. Η ΕΚΤ συντάσσει και δημοσιεύει εκθέσεις για τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ τουλάχιστον κάθε τρίμηνο.

15.2. Κάθε εβδομάδα δημοσιεύεται ενοποιημένη λογιστική κατάσταση του ΕΣΚΤ.

15.3. Σύμφωνα με το άρθρο 284, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΕΚΤ απευθύνει ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ και τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή, καθώς επίσης και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

15.4. Οι εκθέσεις και καταστάσεις που αναφέρονται στο παρόν άρθρο διατίθενται δωρεάν στα ενδιαφερόμενα μέρη.

Άρθρο 18

Πράξεις ανοικτής αγοράς και πιστωτικές εργασίες

18.1. Για την επίτευξη των στόχων του ΕΣΚΤ και την εκτέλεση των καθηκόντων του, η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν:

— να συναλλάσσονται στις χρηματαγορές, αγοράζοντας και πωλώντας είτε με οριστικές πράξεις (άμεσης και προθεσμιακής εκτελέσεως) είτε με σύμφωνο επαναγοράς, είτε δανείζοντας και δανειζόμενες απαιτήσεις και διαπραγματεύσιμους τίτλους, εκφρασμένους σε ευρώ ή άλλα νομίσματα, καθώς και πολύτιμα μέταλλα,

— να διενεργούν πιστοδοτικές και πιστοληπτικές πράξεις με πιστωτικά ιδρύματα και άλλους φορείς της αγοράς, με επαρκή ασφάλεια προκειμένου για δάνεια.

18.2. Η ΕΚΤ καθορίζει τις γενικές αρχές για πράξεις ανοικτής αγοράς και πιστωτικές εργασίες που διενεργούνται από την ίδια ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, περιλαμβανομένης της ανακοινώσεως των όρων υπό τους οποίους δέχονται να μετάσχουν σε συναλλαγές αυτού του είδους.

Άρθρο 19

Υποχρεωτικά ελάχιστα αποθεματικά

19.1. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 2, η ΕΚΤ μπορεί να απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στα κράτη μέλη την υποχρέωση της διατήρησης ελάχιστων αποθεματικών σε λογαριασμούς τους στην ΕΚΤ και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες στα πλαίσια των στόχων της νομισματικής πολιτικής. Οι κανόνες υπολογισμού και προσδιορισμού των ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών μπορούν να ορίζονται με αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, η ΕΚΤ έχει την εξουσία να επιβάλλει επιτόκια ποινής και άλλες κυρώσεις με ανάλογο αποτέλεσμα.

19.2. Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 41, ορίζει τη βάση για τα ελάχιστα υποχρεωτικά αποθεματικά και τις μέγιστες

επιτρεπόμενες αναλογίες μεταξύ των αποθεματικών αυτών και της βάσης τους, καθώς και τις κατάλληλες κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Πηγή: Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

(https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/c_32620121026el_protocol_4.pdf)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
(Πηγή: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/c_32620121026el_protocol_4.pdf)
2. Neil Nugent, *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση Ιστορία Θεσμός Πολιτικές*, Εκδόσεις Σαβάλλας, 2012.
3. Paul de Grauwe, *Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2001
4. Αντωνία Ευθυμιάτου Πουλάκου, *Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Εκδόσεις INTERBOOKS, 2004.
5. Λάμπρος Π. Μπαμπαλιούτας- Κωνσταντίνος Σπ. Μητσόπουλος, *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση & περιφερειακή πολιτική της Ε.Ε.* , Εκδόσεις Σάκκουλα, 2014.
6. Νίκος Μούσης, *Ευρωπαϊκή Ένωση Δίκαιο Οικονομία Πολιτικές* , Εκδόσεις Παπαζήση, 2015.
7. Σωτήρης Θεοδωρόπουλος, *Εξελίξεις και Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, 2006.
8. Joseph E. Stiglitz, Carl E. Walsh, *Αρχές της Μακροοικονομικής*, Εκδόσεις Παπαζήση, 2009.
9. Πέτρος Α. Κιόχος- Δρ Γεώργιος Παπανικολάου- Απόστολος Κιόχος, *Μακροοικονομική Ανάλυση Θεωρία-Εφαρμογές*, Εκδόσεις Ελένη Κιόχου, 2011.
10. Φραγκίσκος Κουτενάκης- Μίνως Κουκουριτάκης, *Διεθνής Μακροοικονομική*, Εκδόσεις Κάλλιπος (Ελληνικά Ακαδημαϊκά Συγγράμματα και Βοηθήματα), 2011.
(Πηγή : <https://repository.kallipos.gr/>)
https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/292/1/00_master_document.pdf
11. Νικόλαος Απέργης , *Σύγχρονη Μακροοικονομική*, Εκδοτικός Οίκος Rosili, 2005.
12. Κωνσταντίνος Α. Στεφάνου, *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση 6^η Έκδοση*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2002.
13. Simon Hix , *Το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Εκδόσεις Μεταίχμιο, 2009.
14. Peter Howells, Keith Bain, *Χρήμα Πίστη Τράπεζες, Μία ευρωπαϊκή προσέγγιση*, Εκδόσεις Κριτική, 2009.

15. Λουκάς Τσούκαλης, *Η νέα ευρωπαϊκή οικονομία στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα*, Εκδόσεις Παπαζήση, 1998.
16. Γιάνης Βαρουφάκης, *Παγκόσμιος Μινώταυρος, Οι πραγματικές αιτίες της κρίσης*, Εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη, 2011.
17. Γιάνης Βαρουφάκης, *Η αρπαγή της Ευρώπης, Οι ρίζες της καταστροφικής διαχείρισης μιας αναπόφευκτης κρίσης*, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Πατάκη, 2016.
18. Χρήστος Χατζηιωσήφ, *Η ευρωπαϊκή ενοποίηση η Γερμανία και η επιστροφή των εθνικισμών*, Εκδόσεις Βιβλιόραμα, 2017.
19. Νίκος Λεάνδρος, *Οικονομική Κρίση και Σύγχρονη Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Διόνικος, 2012
20. Γιάνης Βαρουφάκης, Τάσος Πατώκος, Λευτέρης Τσερκέζης, Χρήστος Κουτσοπέτρος, *Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και στην Ευρώπη το 2011*, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών εξελίξεων Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, 2011.
(Πηγή: <https://ineobservatory.gr/>)
<https://ineobservatory.gr/wp-content/uploads/2014/08/study-171.pdf>
21. Μανώλης Γαλενιανός, *Η Ελληνική Κρίση: Αίτια και Επιπτώσεις*, Παρατηρητήριο για την κρίση, Ερευνητικό Κείμενο 2015.
(Πηγή : <http://crisisobs.gr/>)
http://crisisobs.gr/wp-content/uploads/2015/01/%CE%95%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%9A%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF_16_Manolis-Galenianos-GR.pdf
22. Νίκος Κουτσιαράς, Ζήσης Μανουζάς, *Η ΕΚΤ για την Ελλάδα: Πότε ανεξάρτητη και πότε συντηρητική*, Παρατηρητήριο για την κρίση, Ερευνητικό Κείμενο 2016.
(Πηγή: <http://crisisobs.gr/>)
http://crisisobs.gr/wp-content/uploads/2016/02/%CE%95%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%9A%CE%B5%CE%AF%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF_20_%CE%9A%CE%BF%CF%85%CF%84%CF%83%CE%B9%CE%B1%CF%81%CE%AC%CF%8

[2_%CE%9C%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%B6%CE%B1%CF%82-II.pdf](#)

23. Αστέρης Δ. Πλιάκος, *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης Θεσμικό & Ουσιαστικό Δίκαιο*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/c_32620121026el_protocol_4.pdf
2. <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/html/index.el.html>
3. <https://www.ecb.europa.eu/ecb/html/index.el.html>
4. <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/i-poreia-tis-elladas-stin-europaiki-enosi.html>
5. <https://www.bankofgreece.gr/Pages/el/MonetaryPolicyEurosysteem/means/default.aspx>
6. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecbbrel.pdf?67de8b08e3cec6d8f60b188f5be77cc1>
7. <https://powerpolitics.eu/το-δομικό-πρόβλημα-της-οικονομικής-κα/>
8. <https://powerpolitics.eu/η-νομισματική-μη-ένωση/>
9. http://gravitonio.blogspot.gr/2012/03/blog-post_15.html
10. <https://repository.kallipos.gr/>
11. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/infobr/ecbbr2006el.pdf?9397dd1271b2860b46ae954776345d50>
12. <http://crisisobs.gr>
13. <https://ineobservatory.gr/>
14. https://europa.eu/european-union/index_el
15. https://europa.eu/european-union/law/treaties_el
16. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries_el

